

Transformant l'educació

09.

Avaluem la primera experiència pilot

35 factors per calibrar el canvi educatiu

Transformant l'educació

Col·lecció dirigida per Xavier Aragay

Quadern

09

Títol

Avaluem la primera experiència pilot. 35 factors per calibrar el canvi educatiu

Autors

**Miquel Amor, Xavier Aragay, Joan Blasco, Guillem Fàbregas,
Pepe Menéndez, Marc Navarro, i els equips del CETEI i de la NEI
de les escoles de Jesuïtes Educació**

Edició

Mauro Cavaller

Correcció

Laura Vaqué

Disseny gràfic i maquetació

Albert Martín

www.liniafina.cat

Impressió

Barcino

ISBN

978-84-617-8277-2

Dipòsit legal

B 10867-2016

© ⓘ ⓘ ⓘ Jesuïtes Educació

Primera edició: febrer 2017

Transformant l'educació

09. **Avaluem la primera experiència pilot**

35 factors per calibrar el canvi educatiu

És necessari aprendre a navegar en un oceà d'incerteses a través d'arxipèlags de certesa.

Edgard Morin

He fallat més de 9.000 tirs al llarg de la meva carrera professional. He perdut uns 300 partits.

M'han fet confiança i m'han cedit el tir decisiu d'un partit 26 vegades, i no els he encistellat.

He fallat una i una altra, i encara una altra, vegada a la vida. És per això que he aconseguit l'èxit.

Michael Jordan

Tot el que avui veiem, un dia va ésser imaginació; tot el que avui imaginem, podrà ser realitat demà.

William Blake

Les deliberacions dels membres del sipei van concloure que els nostres centres s'haurien

de comprometre a no permetre que la por aturi o posi obstacles a un canvi significatiu i necessari.

Fragment de la declaració final del SÍPEI

Pròleg

L'educació segueix estant en el centre de les expectatives i les oportunitats de les persones. Ho sabem, ens agrada que sigui així i ens sentim compromesos per fer-ho possible. Per això el nostre projecte, el de Jesuïtes Educació, és humanitzador.

Això vol dir que les nostres escoles estan immerses en un procés constant i continu d'avaluació. Sabem que qualsevol activitat educativa guanya qualitat en la mesura en què està ben plantejada, està ben motivada i està ben avaluada.

Així, des que vam iniciar el projecte transformador Horitzó 2020 a Jesuïtes Educació, ens vam comprometre a fer-ne una avaluació externa acurada i continuada per tal de donar-li el sentit que cerquem i per tal d'assegurar l'èxit educatiu pel qual va néixer l'Horitzó 2020.

Ara entenem que és el moment de fer-ne una primera avaluació i fer-la pública per respondre a aquest compromís contret i desitjat, per complir el nostre desig de progressar. Per tant, esperem que l'avaluació ens doni les eines per millorar i per avançar.

Considerem que l'ensenyament-aprenentatge, i les tècniques emprades, han de ser significatives

i referents, i dir-ho amb aquests adjectius és una cosa que fem conscientment, atès que n'és el moll de l'ós i el punt primordial ara com ara. En efecte, una cosa és significativa en relació amb alguna persona o per a alguna persona. Un ensenyament és significatiu i referent per a l'estudiant quan es relaciona amb la seva vida actual i futura, o amb els seus coneixements, desitjos o expectatives.

Allò que és significatiu o referent és, aleshores, el lloc just de connexió entre les estratègies del mestre i les de l'alumne. És així que el docent i l'escola acullen unes estratègies encertades o que donen bon resultat quan aconseguen que els coneixements i els valors que transmeten arribin a l'alumne com alguna cosa significativa per a ell.

Entenem que, en creure en l'avaluació i en voler fer-vos partícips, ens estem compromentent, encara més, en el progrés i en la millora de les nostres escoles i del nostre projecte. Un projecte que és agosarat, humà, educatiu, compartit, significatiu, referent, que ens uneix i permet una complicitat creadora i formadora per poder orientar els nostres joves, fills i filles, alumnes.

Hem creat moltes expectatives, ens hem esforçat i treballat molt, disposem de la confiança necessària per seguir construint i creiem que els resultats ens avalen i ens permeten continuar millorant. Us convidem, doncs, a compartir aquesta avaluació que ens compromet en aquest Quadern 09.

Com deia, tenim el desig de progressar, el desig d'avaluar-nos continuadament per fer possible el nostre projecte humanitzador, i ho fem convençuts que disposem de les persones que ho fan possible, convençuts de disposar de raons per millorar, de raons per esperar.

Enric Masllorens

Director General de Jesuïtes Educació

Índex

<i>Introducció</i>	I. Per què avaluar	II. Metodologia	III. Avaluació d'impacte de la NEI	IV. Seguim aprenent	<i>Taula de continguts</i>
10	12	22	52	76	84

Introducció

Aquests darrers anys ens hi hem dedicat a fons, hem donat el millor de nosaltres per fer realitat un somni compartit: transformar l'educació i avançar cap a l'escola que volem. Amb l'Horitzó 2020, tota la comunitat educativa de Jesuïtes Educació ens hem atrevit a aturar-nos, somiar en gran i passar a l'acció.

Sempre ho hem dit, el mèrit del nostre projecte no és altre que transitar de les paraules als fets, portar a la pràctica la tan necessària transformació de l'escola. En aquest recorregut, el mes de juny del 2016 suposa una fita important: hem completat l'experiència pilot de la Nova Etapa Intermedà, la NEI. La nostra primera experiència pilot finalitzada.

I estem satisfets. Les innovacions es consoliden i l'Horitzó no s'atura. Quan redacto aquestes línies, el MOPI ja ha iniciat el seu tercer curs amb P5 i a Jesuïtes Lleida i Jesuïtes Sant Gervasi està en marxa el TQE, és a dir, l'experiència pilot de tercer i quart d'ESO, que dona continuïtat a la NEI.

La satisfacció és per la feina feta, pels reptes plantejats i pels objectius aconseguits, pel recorregut que hem fet plegats esdevenint uns altres:

avui som persones més compassives amb els altres, més conscients i compromeses amb el nostre somni, i més competents i creatives en la nostra dedicació i voluntat de servei.

És hora d'avaluar. A les impressions personals que vam recollir en el quadern o8 cal afegir-hi ara les dades, l'anàlisi i les conclusions de les avaluacions de procés i d'impacte realitzades a la NEI. Perquè no n'hi ha prou amb sensacions, intuïcions i opinions. Perquè cal, d'una banda, qualificar, quantificar, visualitzar i contrastar els progressos, i, d'una altra, detectar i corregir les mancances per calibrar millor l'experiència.

Ens van comprometre públicament i volem fer públics també els resultats del que ha estat la primera onada d'avaluació d'impacte. Tenim la certesa que aquest és el camí: avaluar i millorar de forma contínua les transformacions introduïdes contrastant l'impacte que produeixen en els nostres alumnes.

No som perfectes, som professionals valents i rigorosos que innovem i millorem les nostres propostes i les oferim a totes aquelles persones

que desitgen transformar l'educació. Apostem per un nou model d'ensenyament i aprenentatge que hem iniciat i que ha d'anar millorant de forma permanent en base a les successives avaluacions.

Jo personalment tanco, amb la confecció de l'informe final d'avaluació externa de la NEI i amb la seva difusió a través d'aquest quadern, la meua vinculació amb la Fundació Jesuïtes Educació. Aprofito aquesta introducció per dir-vos, una vegada més, que han estat uns anys apassionants (10 anys com a membre del patronat de la Fundació primer, i quasi 8 anys com a director general després, és a dir, en total, prop de 18 anys de la meua vida, d'entrega i servei al projecte de l'educació jesuïta), i per agrair també l'oportunitat i tot el treball realitzat.

Ha estat una gran etapa personal i professional, amb molts aprenentatges i creixement, en què he compartit passió, convicció i camí amb centenars de companys i companyes, directius i educadors que han cregut en la proposta de canvi i que han posat el seu projecte vital al servei de la transformació educativa.

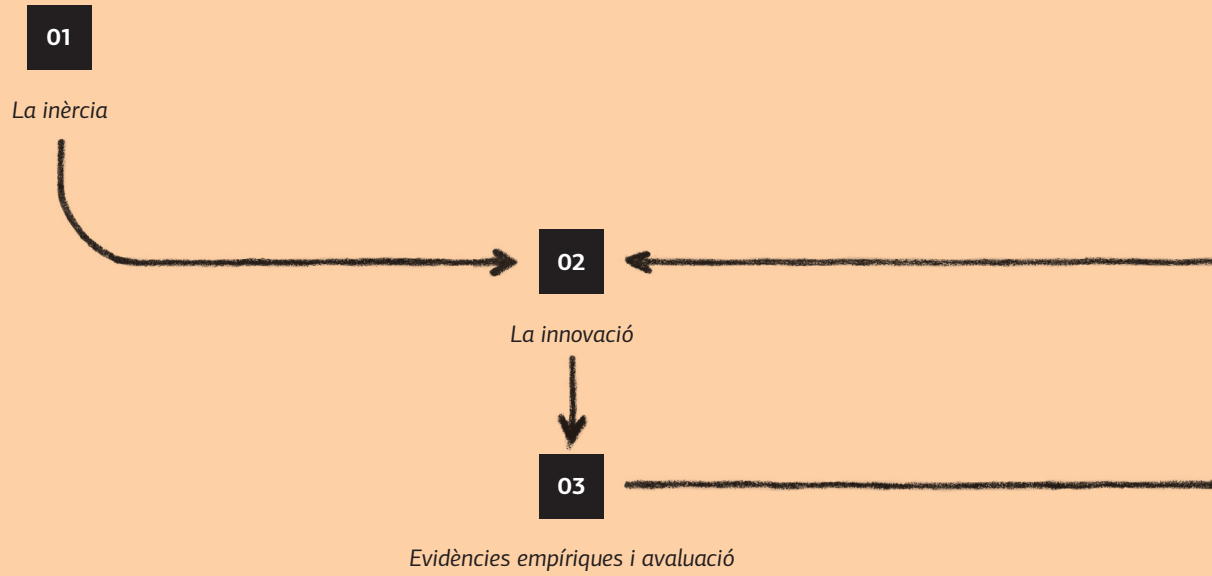
De tots ells i elles he après molt i els estic profundament agraït. Com estic profundament agraït a la institució, la Fundació Jesuïtes Educació de la Companyia de Jesús, que em va venir a buscar i em va fer l'encàrrec de tornar a posar les escoles dels jesuïtes en el camí del lideratge del canvi educatiu, tal i com va ser en els seus orígens.

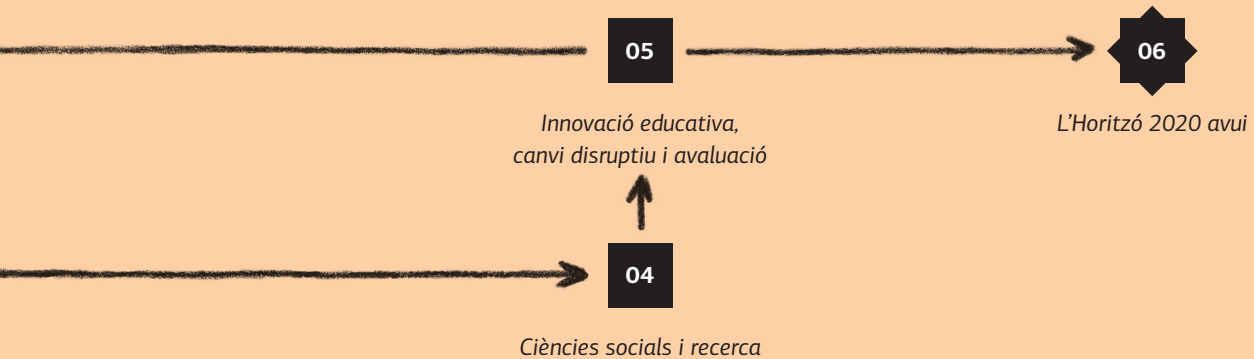
Gràcies i fins ben aviat!

Xavier Aragay

*Director de la col·lecció Transformant l'educació
i director de l'avaluació de l'experiència pilot de la NEI*

I. Per què avaluar

01.

La inèrcia

Explica l'anècdota que quan una dona li va preguntar al seu marit perquè tallava les potes del capó de Nadal abans de rostir-lo, li va contestar que sempre ho havia vist fer així a la seva mare.

En preguntar-li a la mare, aquesta va dir que la seva mare sempre ho havia fet així. Els tres van recorre aleshores a l'àvia qui, finalment, va resoldre el misteri: ella tallava les potes del capó per la senzilla raó que no hi cabien al seu forn.

Com aquesta n'hi ha moltes, d'històries. La nostra espècie al llarg de la seva evolució ha anat desenvolupant estratègies adaptatives diverses per fer front a reptes o problemes concrets d'un moment determinat.

Tant la biologia com la cultura acumulen aquestes respostes de manera que la gran majoria de les nostres creences i pràctiques tenen el seu origen i les heretem d'èpoques passades.

Fins aquí tot bé, però què succeeix quan un problema se supera o simplement caduca?

El nostre *software*, per dir-ho així, malgrat que s'actualitza (a diferents velocitats el biològic

i el cultural) no fa mai del tot neteja d'aquelles *cookies* o patrons que van ser funcionals en el seu dia, però que en el moment present han deixat de ser-ho.

Tornant a l'anècdota: quantes potes de capó tallem al llarg del dia sense adonar-nos?

Les èpoques històriques tenen la seva pròpia dinàmica. Com entendre, doncs, el nostre present si com hem dit nombroses vegades avui en educació no vivim una època de canvis sinó un canvi d'època?

En temps com el nostre, moltes respostes consolidades com adaptatives deixen de ser-ho perquè ja no solucionen res, perquè els problemes que cal atendre són nous i diferents.

La inèrcia, el gruix de saber que ens proporciona l'evolució acumulativa, lluny d'assegurar l'organització i funcionament del món humà, no permet aleshores encarar el futur i trobar sortides satisfactòries als reptes plantejats.

02.

La innovació

Si només actuéssim moguts per la inèrcia, seriem autòmats condemnats a l'extinció. La vida, però, en la pluralitat de la seva manifestació, preveu i incorpora dispositius per interactuar de manera flexible amb els entorns canviants que ens envolten.

La nostra espècie compta amb un recurs especial per sobreviure i prosperar.

El pensament crític ens permet qüestionar-nos fins a límits insospitats l'eficàcia d'allò que pensem, sentim i fem. A l'instint li sumem, doncs, el nostre potencial reflexiu-creatiu: esbrinem què no està funcionant i proposem alternatives, és a dir, innovem.

Un apunt: si, com vèiem abans, no només som capaços de trobar noves respostes sinó que podem també plantejar-nos noves preguntes, la innovació pot arribar a ser, com en el nostre cas, disruptiva.

Sigui com sigui, el fet és que les propostes poden ser encertades o, com en la majoria de les ocasions, només ser-ho parcialment o no ser-ho en absolut.

És en aquest punt quan parlem d'aprenentatge. Podríem dir que aprendre és sortir de la inèrcia

per incorporar millores contrastades. Convertir una proposta en una millora és el procés que fem quan aprenem.

Arribats a aquest punt, algú podria preguntar-se quina relació té aquesta reflexió amb el tema que ens interessa: l'avaluació. Aquí només anticipem que innovació i avaluació estan estretament lligades. Vegem-ho a continuació i amb detall en el següent epígraf.

03.

Evidències empíriques i avaluació

El camí que va de la proposta a la millora pot ser molt llarg... Hem de reconèixer que la selecció natural de la biologia té un temps d'una escala sobrehumana. La cultura ha aconseguit accelerar-ne el procés, però amb quin mètode?

També aquest aspecte té la seva pròpia història. De les cosmovisions mitològiques hem passat a la concepció d'un món racional on els *secrets* de la natura són accessibles i formulables en termes matemàtics. En lloc d'apel·lar a atzaroses raons sobrenaturals ens referim a causes regulars que es poden resseguir amb l'observació dels seus efectes.

D'aquesta actitud, se'n deriva la pràctica inicial de la mera observació i evoluciona fins a arribar als experiments de la ciència moderna. Avui formulem hipòtesis i busquem evidències empíriques que ens indiquin si aquestes són encertades o no.

Analitzant el cas de la medicina podem reconèixer tres moments: el màgic, el precientífic i el científic. No es fins als anys seixanta del segle xx que la introducció de l'assaig clínic dóna lloc al que es

coneix com a *evidence-based medicine*. Així, actualment s'espera que les prescripcions mèdiques no es recolzin només en la benintencionada tradició o intuïció, sinó que cal que un estudi rigorós i fiable avali la seva eficàcia.

Què és, per tant, l'avaluació? Seguint el nostre fil argumental podríem dir que l'avaluació és l'aplicació de tècniques i mètodes propis de les ciències socials per esbrinar en quina mesura s'han assolit els resultats i l'impacte que preteníem aconseguir amb les innovacions introduïdes.

L'avaluació és, per tant, un mètode per descobrir, a partir de l'obtenció d'evidències mesurables i contrastades, si s'ha produït veritablement una millora en la línia desitjada i si, en el nostre cas, s'ha aconseguit l'impacte desitjat en l'alumne.

Sense avaluació, podríem concloure, no hi ha innovació ja que aquesta no s'ha contrastat.

D'altra banda, afegim que un cop hem assegurat la millora, podem replicar-la en altres contextos similars. L'avaluació es mostra aleshores com

el garbell que ens permet garantir l'eficàcia de les innovacions que superen el filtre i generalitzar, per tant, la seva aplicació.

D'aquestes consideracions s'evidencia que ens cal avançar, en el marc de la transformació de l'educació, en una *evidence-based education* com a camí de millora contínua i calibratge de les innovacions introduïdes en el nou model d'ensenyament i aprenentatge.

I aquesta és una tasca que no pot fer una escola sola aïllada o fins i tot una xarxa d'escoles. Cal que l'avaluació es realitzi i es comparteixi des de qualsevol lloc del món i cal estar atents a les novetats.

04. *Ciències socials i recerca*

Segurament la física és la disciplina on històricament i de manera més clara podem constatar el canvi en la preeminència descriptiva.

Amb la revolució científica les concepcions sagrades que explicaven la realitat van deixar de ser-ho i l'atenció va recaure en els fenòmens i la seva reducció al llenguatge de la matemàtica.

A partir d'aquí la tècnica es desplega amb gran rapidesa i de la mà de nombroses disciplines: Occident colonitza el món.

En aquest context, al segle XIX irromp amb força el debat sobre la duplicitat o no de mètodes científics. Té el terreny d'allò humà una especificitat pròpia que demana un acostament singular? O bé, per contra, només parlem d'una major complexitat i cal seguir cercant les lleis matematitzables que operen en aquest àmbit?

La balança es decanta cap a aquesta segona opció i, així, paulatinament s'inauguren, entre d'altres, les facultats de ciències econòmiques o ciències polítiques. També arriben la psicologia científica i les anomenades ciències de l'educació.

La pregunta que d'aquí se'n deriva ja la vam formular al quadern 01: si considerem que l'educació és una ciència, com és que fem tan poca recerca aplicada? Per què no esbrinem si les nostres pràctiques a l'aula realment funcionen? Per què no sotmetem les nostres innovacions a una avaluació rigorosa?

De la mateixa manera que les ciències de la salut han avançat molt anant més enllà de la recerca bàsica endinsant-se en la recerca aplicada, cal que les ciències vinculades a l'educació superin la reduïda recerca bàsica que realitzen i s'obrin a l'extraordinari potencial de la investigació aplicada i traslacional en educació.

Ras i curt: el repte que avui tenim plantejat en educació és de tal magnitud que no ens podem permetre el luxe de continuar tallant les potes del capó indefinidament.

05.

Innovació educativa, canvi disruptiu i avaluació

Després d'aquesta breu introducció general, clarifiquem alguns conceptes en relació al nostre específic àmbit d'interès.

Per innovació educativa avui entenem el procés organitzat i col·lectiu de transformar el procés d'ensenyament i aprenentatge (en una escola o xarxa d'escoles) per aconseguir una educació integral (actituds, valors, competències, habilitats i continguts curriculars) que permeti als alumnes desenvolupar-se plenament com a persones (projecte vital) en el segle que els ha tocat viure.

Realitzar aquest tipus d'innovació és molt complex i requereix intervenir en tots els elements del procés educatiu, en tota l'organització escolar amb tots els actors de la comunitat educativa.

N'hem parlat en altres apartats dels quaderns: les petites innovacions no ens porten a un gran canvi. Avui parlem, doncs, d'una innovació educativa que inaugura, mitjançant un canvi disruptiu, un nou model d'ensenyament i aprenentatge diferent del tradicional.

Cal dir que, sovint, quan les innovacions comencen poden ser menys eficaces que allò que ja existeix. Es fa necessari un rodatge i el seu calibratge per assolir, ja amb velocitat de creuer, el seu nivell òptim, que desitgem que sigui millor en tots els aspectes al model anterior.

És per això que al costat de la innovació, i ja des del seu origen, ens cal l'avaluació, ja que aquesta és el veritable motor de millora de la innovació en un camí de permanent avenç del nou model. Innovació i avaluació són, en aquest sentit, dues germanes bessones que neixen i treballen juntes.

06.

L'Horitzó 2020 avui

A Jesuïtes Educació volem sortir de la inèrcia i ens hem replantejat l'escola de dalt a baix. Com hem assenyalat ja altres vegades, en la transformació que estem duent a terme no parlem de *flipped classrooms*, sinó més aviat de *flipped schools*.

Recapitem: els quaderns 02, 03, 04 i 08 d'aquesta col·lecció ens han servit per narrar el nostre procés de canvi.

En els quaderns 05, 06 i 07 hem presentat el Model Educatiu de JE i els tres submodels que ens orienten en la transformació del procés d'ensenyament i aprenentatge, el model pedagògic, el de gestió i el del canvi dels espais físics de l'escola.

I ara, amb el quadern 09, compartim els resultats de les avaluacions realitzades en l'experiència pilot de la NEI.

Reprenem el fil de la nostra argumentació. Sortir de la inèrcia suposa aturar-se i reflexionar sobre el que estem fent per elaborar a continuació propostes noves. Sense por a l'aigua, ens hem

llançat a la piscina amb reflexió, debat, formació, valentia i ganes d'aprendre.

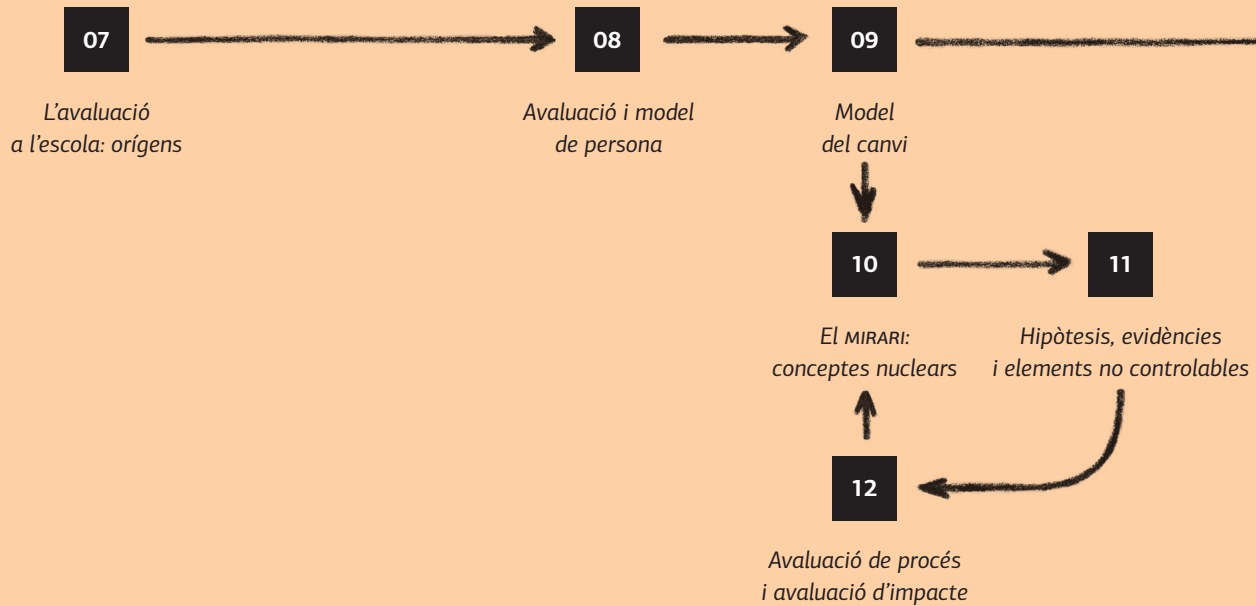
Necessitem contrastar les nostres intuïcions i pràctiques. Volem, d'una banda, assegurar i mantenir el bo i millor del nostre estil educatiu i, de l'altra, també incorporar i estendre els canvis que es mostrin efectius en la consecució del nostre objectiu.

Per dir-ho d'una altra manera, el debat, per exemple, cada dia més encès sobre la conveniència o no d'encarregar deures als alumnes, cal abordar-lo des d'una perspectiva científica. Contribueix aquesta pràctica a la millora de l'aprenentatge i al desplegament del projecte vital dels alumnes? Tenim estudis conclouents al respecte?

A Jesuïtes Educació sempre hem tingut present que a la nostra innovació participativa, sistèmica i disruptiva li cal una avaluació regular i rigorosa per calibrar-se i obrir-se pas superant desencerts, dificultats i resistències.

Aquest és el camí de l'aprenentatge. Si ens hem proposat que els alumnes aprenguin arriscant-se i equivocant-se, sembla lògic que l'Horitzó 2020 també ho faci. Ho tornem a subratllar: hi ha res amb més sentit que convertir l'escola mateixa en una organització que aprèn?

II. Metodologia

13

La Nova Etapa Intermedà
(NEI)

14

15

Desglossament
de la missió educativa

Categories de mesurament
de l'impacte

17

16

Un exemple

Plantejament
de les activitats

18

Síntesi de l'avaluació
de procés de la NEI

07. *L'avaluació a l'escola: orígens*

És un fet: a l'escola, se'n parla molt d'avaluació, de l'avaluació dels alumnes, per suposat. Els informes dels alumnes de seguida es converteixen en notes, xifres i resultats als exàmens de classe i proves oficials. Arriba després la selectivitat, les notes de tall i la universitat.

Tenim però coneixement de la història d'allò que avaluem? De nou la inèrcia pot fer que donem quelcom per bo sense revisar i validar abans el seu sentit. Recollim el recorregut pel seu passat proper que ens proposa la investigadora Caterina Calsamiglia:

«Històricament, les millors universitats del món escollien els seus estudiants entre amics i coneguts per manca de capacitat de reconèixer el talent a la societat. Entrevistar a tota la població no era factible i la preselecció era impossible per manca d'informació individual fàcilment identificable i tractable. Sorgeix així la necessitat de crear sistemes d'avaluació que es poguessin fer a gran escala per tal de facilitar la identificació del talent.

»Els experts que creaven aquests indicadors massius ja avisaven de les limitacions d'aquests "tests", tot indicant que hi ha molts aspectes fonamentals de la persona i de les seves habilitats que no es capturaven.»

»Amb els anys, variacions d'aquells indicadors han passat a definir els continguts curriculars i a ser els únics objectius de les escoles, famílies, mestres i nens. El fet que no tinguem bones mesures per mesurar trets que tots desitgem que tinguin els nostres nens, estudiants i treballadors, i la necessitat d'agregar informació de forma efectiva per tal de fer factibles els processos de selecció han fet que deixem de banda de forma alarmant tot allò que avui no es pot capturar amb algun indicador.»

Ens preguntem en primer lloc: què cal, doncs, avaluar a les escoles?

Per a continuació preguntar-nos amb més intenció encara: hem posat mai el procés d'ensenyament i aprenentatge com a objecte d'anàlisi i avaluació?

Al quadern o6 vèiem com introduïem en els nostres equips d'educadors una nova cultura de l'avaluació dins d'una política de desenvolupament personal i professional, i parlàvem també de l'avaluació de l'activitat professional del professorat.

Cal ampliar encara més el focus i preguntar-se per l'escola mateixa, les pràctiques heretades i les innovacions que duem a terme sota el paraigües de l'Horitzó 2020.

Es fa imprescindible avaluar les innovacions i experiències pilot posades en marxa per calibrar el model i avançar en un sistema de millora. Encara que, o precisament per això, en aquest àmbit no tinguem antecedents, cal avaluar la innovació educativa.

08. *Avaluació i model de persona*

L'avaluació no és un element que arriba o afegim com un extra al final d'un procés d'innovació. L'avaluació s'ha de definir des d'un bon començament en tot el procés (és aleshores quan cal plantejar-se què volem avaluar). Innovació i avaluació, ja ho hem dit, neixen juntes.

Si, al contrari, no ens proposem una avaluació no només no tindrem indicadors per saber si anem progressant adequadament, sinó que podria ser, i això seria el més preocupant, que no sabéssim cap a on anem. Així, doncs, l'avaluació ens guia des del principi.

Concretem-ho amb un exemple. La pregunta «Per què treballem per projectes?» pot generar respostes diverses. Enumerem-ne algunes de possibles: perquè les classes resulten més dinàmiques, perquè augmenta l'interès dels alumnes i aprenen més, perquè així ho fan a Finlàndia o perquè és el que es porta ara en ensenyament.

Per poder donar una resposta satisfactòria a una pregunta com aquesta, i no confondre els mitjans amb els fins, és imprescindible saber què volem aconseguir amb la nostra acció educativa, quin és el nostre objectiu

quan hem introduït aquest canvi i quin és, per tant, el nostre model educatiu i de persona. No podem optar pel canvi simplement per canviar.

Nosaltres hem formulat de manera precisa la persona que cerquem: volem contribuir a formar persones conscients, competents, compromeses, compassives i creatives (per a més informació, vegeu els quaderns 03 i 05 on descrivim el model de persona pel qual eduquem en el marc del Model Educatiu de Jesuïtes Educació i les anomenades 5 Cs).

Aquesta és la nostra missió educativa. Si un noi o una noia creixen a les nostres escoles durant un període de 15 anys, és de suposar que impactem, juntament amb la família i el conjunt de la societat, de forma directa sobre ells com a persones. I a JE és per aquesta raó que estem transformant la nostra xarxa de vuit escoles, per promoure el desplegament de les 5 Cs dels alumnes.

Tornant a l'exemple, el treball per projectes s'haurà d'avaluar en relació a la missió descrita. La qüestió és, doncs, saber si aquesta nova metodologia contribueix a crear persones més conscients, competents, compromeses, compassives i creatives.

09.

Model del canvi

Si seguim el fil de l'argumentació apareix una nova pregunta en el camí: com arribem del punt de partida (model de persona) al punt d'arribada (impacte generat en els alumnes i recollit en l'avaluació)?

Per resoldre aquest punt, a Jesuïtes Educació hem desenvolupat un model del canvi que explica com suposem que funciona la intervenció que fem.

Com acabem de veure, si decidim fer una canvi disruptiu, d'entrada cal tenir ben definit quin és l'impacte en els alumnes que aquest canvi, en termes de model educatiu, vol aconseguir.

Arribats a aquest punt, assenyalem que el nostre model del canvi està basat en la *Theory of Change* i el *Logic Model*, eines desenvolupades i emprades en el sector social dels Estats Units i que donen substantivitat a la tasca d'avaluació i millora contínua dels programes i projectes.

Així, després de plantejar-nos on volem arribar (model de persona), identifiquem els recursos (*inputs*), les activitats (*activities*) i els resultats

(*outputs*) que ens haurien de portar a fer efectius els impactes desitjats (*outcomes*).

Apuntem aquí que el treball amb els diferents components d'aquesta cadena de valor educatiu (a la que seguidament donarem nom) ens ha de permetre dissenyar i fer realitat l'escola que ens cal per acomplir la nostra missió.

Assenyalem a continuació tres elements fonamentals d'aquest model del canvi:

1. Es basa en el replantejament profund de l'activitat que realitzem a l'escola (*activity-centered model*).
2. Cerca l'impacte efectiu de la nostra missió educativa en l'alumne (més enllà del resultat).
3. Centra la mirada en l'alumne i en l'impacte efectiu d'allò que fem en ell, en lloc de posar la mirada en el currículum o en l'acció.

10.

El MIRARI: conceptes nuclears

Tenim un nou acrònim. Fàcil de pronunciar i recordar, aquest terme recull els elements clau de la transformació que volem realitzar en el procés d'ensenyament i aprenentatge d'acord amb la nostra teoria del canvi i el nostre model pedagògic.

Així en el MIRARI tenim: missió educativa (MI), recursos (R), activitats (A), resultats (R) i impactes (I). Enunciada ja la nostra missió (model de persona que volem educar) en el punt 08, analitzem seguidament cadascun dels altres elements de la nova cadena de valor educatiu.

Els recursos són en primer lloc els alumnes, els nens i nenes i els joves dels nostres centres, també els educadors, que engloben els docents i el personal de gestió i la seva expertesa, l'espai físic amb els metres quadrats útils, el mobiliari, la tecnologia, el currículum oficial, la biblioteca, el temps, etc. Els recursos són els que són i, cal dir que a l'H2020 ens hem proposat dur a terme la transformació de l'escola sense afegir-ne de nous. Els podem, això sí, deconstruir per combinar-los de nou com ens sigui més convenient per a la nostra missió educativa.

Les activitats són totes aquelles dinàmiques o accions que es realitzen amb els recursos disponibles. En tenim unes de molt arrelades a les escoles: les classes. Però també podem ser creatius i reimaginar l'experiència educativa amb, per exemple, principis i finals del dia, objectius de la setmana, sortides, treball per projectes, treball propi, etc. Les activitats, d'acord amb la missió educativa i els recursos disponibles, cal redissenyar-les per aconseguir els resultats i impactes esperats.

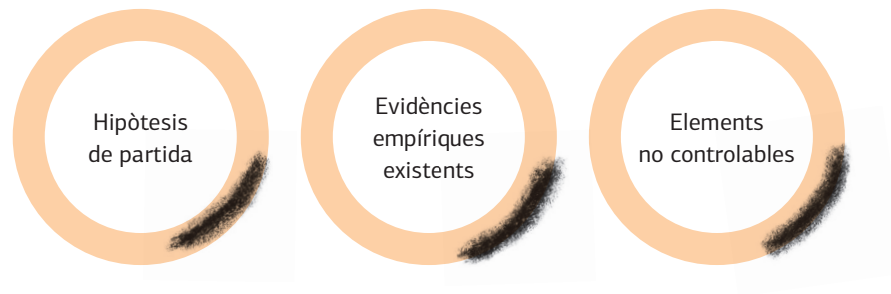
Els resultats són els tangibles que esperem generar d'acord amb els objectius del disseny de les activitats. Parlem aquí, en efecte, de resultats acadèmics i també de fites assolides en el nivell de desenvolupament de competències, habilitats, actituds i valors. Volem assolir resultats integrals, d'acord amb les activitats dissenyades, és a dir, resultats en tots els àmbits de la persona que volem educar.

Els impactes, finalment, són els canvis assolits en els propis alumnes, d'acord amb el model de persona (missió educativa), que es deriven del programa realitzat.

Model del canvi

09. Avaluem la primera experiència pilot. 35 factors per calibrar el canvi educatiu

11.

Hipòtesis, evidències i elements no controlables

Després de veure els components essencials del MIRARI, relacionem i descrivim altres elements que també el constitueixen. Ens referim a les hipòtesis de partida, les evidències empíriques existents, i els elements que no podem controlar de forma directa.

Les hipòtesis de partida són, com en tota acció vers un propòsit, els constructes relacionals mitjançant els quals enllacem provisionalment unes causes a uns efectes amb el benentès que l'experiència haurà de poder-los confirmar o desmentir.

Sovint en el model tradicional aquests constructes no s'expliciten i romanen no identificats o es donen per sabuts i per aquesta raó no es qüestionen.

La nova metodologia explícita, en canvi, quines són les nostres hipòtesis quan redissenem les activitats i decidim, d'acord amb el model educatiu i pedagògic, quines activitats realitzarem, quins resultats caldrà completar i quins impactes ens plantejarem aconseguir.

Per tal de recolzar al màxim aquestes hipòtesis de partida, caldrà cercar evidències d'altres experiències o estudis. Si ens movem en l'àmbit de la recerca

aplicada, té més sentit que mai partir de les evidències científiques existents respecte a l'acció proposada.

Caldrà consultar, per tant, els estudis realitzats sobre el nostre camp i incorporar-ne les conclusions: les evidències existents ens ajudaran a avançar.

El tercer concepte fa referència als elements no controlables de forma directa en el procés d'ensenyament i aprenentatge. Cal tenir en compte que no tots els factors estan directament sota el nostre control i que alguns d'ells poden ésser molt influents i fins i tot malmetre les nostres hipòtesis de partida. Vivim en el si de la societat i molts elements de la mateixa influeixen en el nostre procés d'ensenyament i aprenentatge.

12.

Avaluació de procés i avaluació d'impacte

Identificada la seqüència de la teoria del canvi, com avancem a partir d'aquí? Quins tipus d'avaluació posem en pràctica en el projecte Horitzó 2020?

En primer lloc ens cal assegurar que la transformació realitzada respon al Model Educatiu de Jesuïtes Educació (MEJE) i al nostre Model Pedagògic o Model d'Ensenyament i Aprenentatge (MENA). És el que anomenem avaluació de procés.

Amb l'avaluació de procés observem si el desenvolupament de les activitats educatives que hem dissenyat i que es realitzen en l'experiència d'innovació són efectivament coherents amb la formulació de l'experiència pilot i si els seus elements prenen la forma, la intensitat i el sentit previstos.

L'avaluació de procés involucra, així, una indagació sistemàtica basada en l'observació i l'evidència per contrastar el disseny i la realització. Pot utilitzar una àmplia varietat de mètodes, tant quantitius com qualitius, i ofereix informació integral sobre el que està succeint en contrast amb allò que es volia que succeís. A més, aporta informació

sobre la naturalesa, el context i els aspectes implícits de la transformació o el canvi que s'està produint.

En segon lloc, ens preguntem si l'experiència pilot està aconseguint en els alumnes els efectes esperats segons la nostra missió educativa. És el que anomenem avaluació d'impacte. En aquest cas contrastem el model de persona desitjat amb els impactes obtinguts en els alumnes.

L'avaluació d'impacte investiga els efectes produïts per una intervenció, de manera que no només considera què fan les institucions, sinó, sobretot, què passa com a conseqüència de les seves activitats i resultats, i fins a quin punt les intervencions generen canvis en l'estil de vida de les persones, en el seu projecte vital i en les condicions en què el viuen.

Amb l'avaluació d'impacte, en el nostre cas, volem obtenir dades empíriques que constatin si amb les innovacions introduïdes estem promovent, en efecte, persones conscients, competents, compromeses, compassives i creatives.

Els dos tipus d'avaluació aporten elements per calibrar i millorar la transformació profunda de l'escola que estem duent a terme amb l'Horitzó 2020, i en aquest cas específic, l'experiència pilot de la NEI.

Com veurem més endavant (epígraf 18), afegim que l'avaluació de procés l'hem dut a terme durant l'execució i l'avaluació d'impacte en finalitzar els dos primers cursos de la NEI.

13.

La Nova Etapa Intermèdia

Seguim guanyant concreció. Quina experiència educativa avaluem? Com indica el títol d'aquest quadern, l'avaluació que aquí presentem és de la primera experiència pilot completada a JE.

La NEI o Nova Etapa Intermèdia comprèn els cursos que van de 5è de primària a 2n d'ESO, un període maduratiu definit però no recollit en l'actual segmentació educativa oficial per etapes.

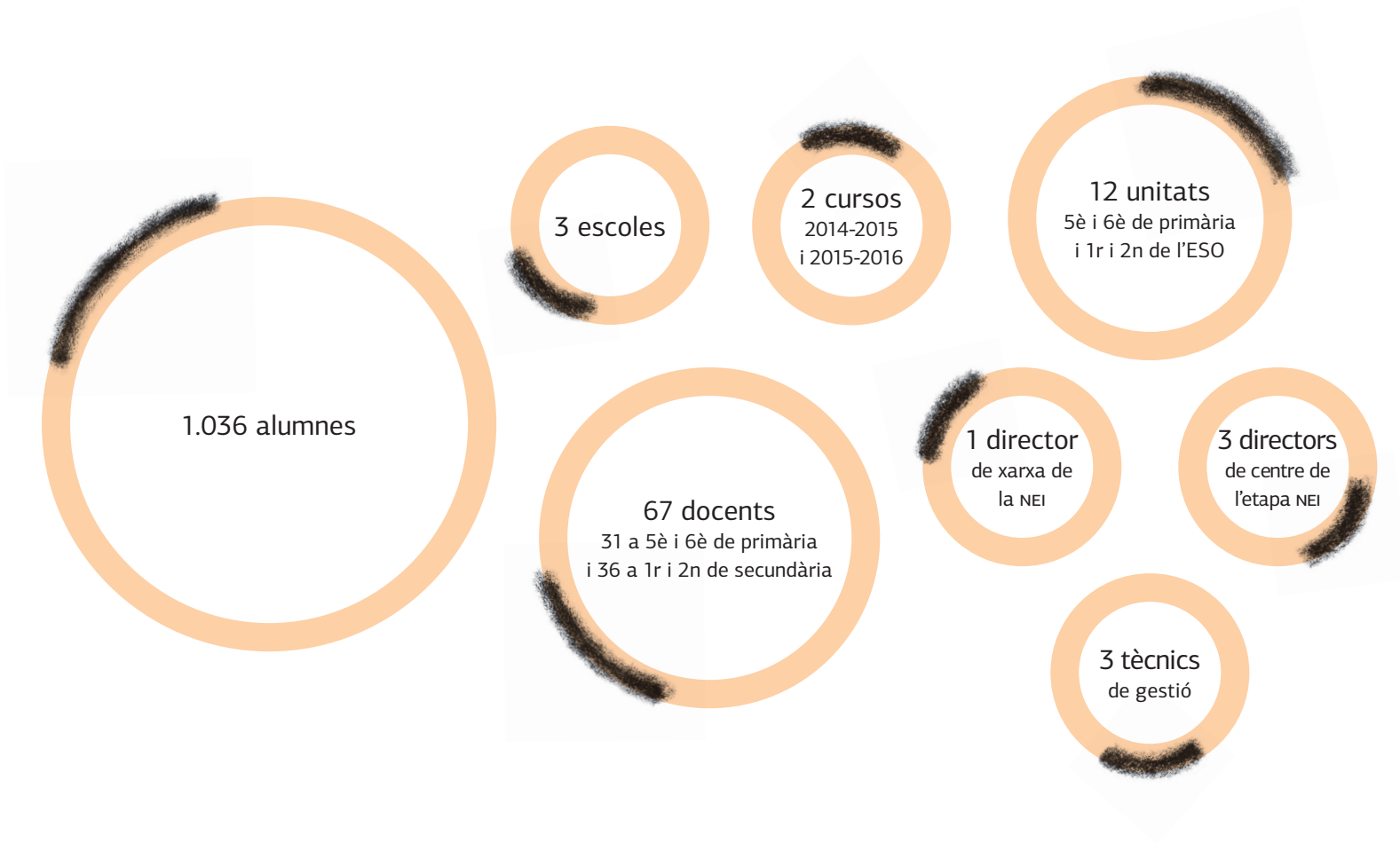
Vam iniciar la NEI el setembre del 2014 a tres centres de la xarxa (Jesuïtes Lleida, Jesuïtes Sant Gervasi i Jesuïtes El Clot) i a dos cursos al mateix temps (5è de primària i 1r de l'ESO). El curs següent vam continuar amb 6è de primària i 2n de l'ESO, de manera que el juny del 2016 hem realitzat efectivament els quatre cursos que engloba l'etapa.

Nota: si bé és cert que no disposem encara d'alumnes que han cursat la NEI sencera (les dues promocions que la van iniciar han cursat dos nivells), sí que podem dir que hem completat l'etapa (sobre la relació d'aquest punt amb l'avaluació en parlarem més endavant).

D'altra banda, afegim també que dins de l'H2020, la segona experiència pilot que completarem serà el MOPI el juny del 2017 amb la finalització de P5. Aquesta experiència també va començar el mateix any que la NEI però només a un nivell (el P3), de manera que han calgut tres cursos per finalitzar-la.

Sobre els detalls de la Nova Etapa Intermèdia ens remetem principalment als quaderns 04 i 08 d'aquesta col·lecció. El dos cursos de realització de la NEI han estat molt intensos i plens de vivències, preparació, acció i reflexió. Vida, pedagogia i missió en estat pur dins l'escola.

A mode de síntesi, les dades que aportem aquí per concretar les dimensions de l'etapa que avaluem són les següents:

14.

Desglossament de la missió educativa

El títol d'aquest apartat també podria ser «Dels conceptes generals de la missió educativa als propis de la Nova Etapa Intermedàia». O dit d'una altra manera, fem un desglossament específic de la missió educativa general (les 5 Cs) per al final de l'etapa de la NEI.

Observem, així, que la missió educativa general de JE (model de persona) cal concretar-la per a l'edat i el moment de desenvolupament psicològic i maduratiu dels alumnes de la NEI.

És evident que això no es pot fer de forma automàtica. Aquesta tasca, nova i molt important per a nosaltres, ens permet establir fites i objectius educatius, en termes de missió educativa, que volem aconseguir en acabar aquesta etapa.

Dit d'una altra manera: què entenem i com concretem la persona conscient, competent, compassiva, compromesa i creativa quan els alumnes acaben la NEI als 14 anys.

Ens disposem ara a mirar dins del particular MIRARI de la primera experiència pilot completada de l'Horitzó 2020.

Així, per a cadascuna de les 5 Cs, d'acord amb la nostra experiència i tradició, hem desglossat una sèrie d'ítems sobre els que volem incidir educativament, i hem formulat els seus corresponents indicadors d'impacte desitjat.

Aquest treball intens de descoberta profunda de la direcció i sentit que volem que impregni la nostra proposta educativa ens ha obert noves preguntes entorn el disseny de les activitats i els resultats del procés d'ensenyament i aprenentatge.

Presentem a continuació el nombre d'ítems desglossats en cada C (entre parèntesi el número d'ítems relacionats), i donem tres exemples de cadascun d'ells.

Assenyalem d'altra banda que en l'estat de desenvolupament en el moment de l'avaluació d'impacte, el MIRARI de la NEI disposa d'un total de 75 ítems descriptius del tipus de persona a assolir als 14 anys després de quatre anys d'estada a la NEI.

Per tancar aquest punt, afegim una consideració sobre la cinquena C, la creativitat. En el moment del disseny de la NEI i del MIRARI específic,

es va treballar afegint una cinquena C (persona creativa) a les quatre Cs tradicionals que utilitza la Companyia de Jesús (persona conscient, competent, compassiva i compromesa).

En coherència amb aquest plantejament i d'acord amb tota la documentació entregada en el seu moment als grups de recerca, en aquesta primera onada d'avaluació d'impacte s'ha seguit utilitzant la creativitat com a cinquena C. En el moment de la redacció d'aquestes línies (gener del 2017) es prefereix mantenir la llista tradicional de les quatre Cs de la Companyia i considerar la creativitat com una característica de les persones que pot sorgir de les altres Cs.

Desglossament de la missió educativa de JE per a la Nova Etapa Intermèdia

5 Cs

Alguns ítems d'impacte del MIRARI de la NEI

Persona conscient (22)

- Un alumne que aprèn a conèixer-se.
- Un alumne que creu que les competències es poden aprendre.
- Un alumne que creu que marcar-se objectius l'ajuda a dirigir el seu projecte vital.

Persona competent (15)

- Un alumne que sap solucionar problemes de la vida real.
- Un alumne que recorre a diferents fonts d'informació.
- Un alumne que sap conceptualitzar i ordenar el seu aprenentatge.

Persona compromesa (22)

- Un alumne que treballa amb i pels altres.
- Un alumne que coneix estratègies per relacionar-se positivament amb els altres.
- Un alumne que posa els seus talents al servei dels altres.

Persona compassiva (10)

- Un alumne que s'interessa per l'altre i per l'entorn.
- Un alumne sensible al món que l'envolta.
- Un alumne que es commou davant el dolor i les necessitat del seu entorn més proper.

Persona creativa (6)

- Un alumne que utilitza el pensament divergent.
- Un alumne que aporta al grup idees per avançar.
- Un alumne que pren riscos sortint de la seva zona de confort.

15.

Categories de mesurament de l'impacte

Realitzat el desglossament de la missió educativa per l'etapa de la NEI mitjançant els diferents ítems descriptius de l'impacte, relacionem en aquest punt les tres categories que hem definit de mesurament de l'impacte.

Aquestes són: el marc mental, el comportament i l'aprenentatge. Vegem-les a continuació i, a tall d'exemple, completem l'epígraf amb la taula de la persona creativa.

El marc mental és, per dir-ho de manera planera, la configuració del nostre sistema operatiu. És la codificació o sistema de creences que condiciona l'experiència que tenim de nosaltres mateixos, dels altres i del món. Aquestes creences moltes vegades no s'expliciten en el model tradicional. Dels 75 ítems del nostre model de persona, 29 corresponen a aquesta categoria.

El comportament és el seguit d'accions tangibles i observables que com a éssers vius realitzem en el transcurs de la nostra existència. Dels 75 ítems del nostre model de persona, 30 corresponen a aquesta categoria.

Com a aprenentatge entenem les modificacions funcionals que incorporem en alguna de les nostres dimensions i que ens condueixen, permeten i capaciten per dur una vida més plena. Dels 75 ítems del nostre model de persona, 16 corresponen a aquesta categoria.

Impactes	MM	COMP	APR
Un alumne que s'interessa per l'altre i per l'entorn		1	
Un alumne que aprèn a construir coneixement col·lectivament			1
Un alumne que utilitza el pensament divergent		1	
Un alumne que accepta que existeixen diverses formes de fer les coses	1		
Un alumne que aporta idees al grup per avançar		1	
Un alumne que respon a les necessitats amb solucions creatives		1	
Un alumne que assumeix riscos sortint de la seva zona de confort		1	
Un alumne que creu que incorporar el pensament de l'altre en processos creatius és valuós	1		

16.

Plantejament de les activitats

Partint dels recursos disponibles i dels 75 ítems desglossats del model de persona a assolir, a l'inici de l'experiència pilot de la NEI vam redissenyar les activitats a realitzar.

Amb el nom d'*essencials de la NEI* vam definir el conjunt d'activitats educatives que conformen la columna vertebral de tot el que succeeix cada dia a les noves aules de la NEI.

Nou són els essencials (o activitats bàsiques) de la Nova Etapa Intermitja que cerquen aconseguir cadascun dels ítems d'impacte. Vegem-los a continuació:

- 1. Acompanyament de l'alumne.** L'acompanyament de la persona és un pilar de les nostres escoles i, per tant, de la NEI. Els alumnes tenen tres tutors centrats en el seu grup, tres referències adultes on inspirar-se per créixer. A més a més, l'organització flexible de l'etapa permet atendre aquests alumnes sempre que calgui.
- 2. Apreneatge cooperatiu.** El treball en equip ha esdevingut una competència fonamental

a la nostra societat. L'aprenentatge cooperatiu ofereix les eines per desenvolupar satisfactòriament les habilitats pròpies d'aquest àmbit. Aquest tipus d'aprenentatge permet experimentar diferents rols, contribuir a l'equip amb la nostra responsabilitat individual per assolir un objectiu comú i créixer gràcies a la interdependència positiva i les habilitats socials fomentades.

- 3. Aprenentatge significatiu i competencial.** Per incorporar i consolidar efectivament els aprenentatges és clau generar entorns de treball que tinguin sentit en el moment vital dels alumnes. Les metodologies que utilitzem a la NEI ho fan realitat.
- 4. Docència compartida.** El treball per projectes requereix d'un equip polivalent i complementari que actuï de forma planificada. El treball simultani de diferents docents permet actuar alhora en diversos nivells pedagògics per tal que l'alumne disposi de tot el que necessita

per a l'aventura d'aprendre. Al mateix temps exemplifica davant l'alumne el treball en equip i la integració del coneixement.

- 5. Inici i final de dia.** Els primers moments del dia els vivim junts creant un clima tranquil i generant una dinàmica senzilla on prendre consciència de la interioritat de cadascú i del dia que iniciem. Al final del dia, convidem, d'acord també amb la nostra tradició, a recollir el que hem viscut. Escoltar una cançó, fer una pregària o llegir una notícia d'actualitat poden ser fils conductors d'aquest espai.
- 6. Inici i final de setmana.** Un alumne que té molt clar els objectius d'aprenentatge té més oportunitats per tenir èxit en el seu desenvolupament. És per això que a l'inici de la setmana dediquem un espai per compartir què farem i com ho farem. Al final de la setmana els alumnes revisen l'assoliment d'aquests objectius i fan propostes per al treball de la setmana següent.

7. **Llibreta del projecte vital.** És un espai personal on els alumnes recullen què viuen, què senten i quins anhels tenen. Escriure sobre les experiències ens permet endinsar-nos en elles, reviure-les per integrar-les amb tota la seva riquesa. Aquesta eina permet treballar la interioritat i la dimensió espiritual, a més de contribuir a construir el projecte vital dels alumnes.

8. **Projecte CREA.** Els alumnes s'agrupen per interès amb alumnes d'altres cursos amb l'objectiu de decidir, dissenyar i realitzar una creació col·lectiva que finalitza en una mostra per a les famílies. Els alumnes s'organitzen a partir d'àmbits com el compromís social, tecnològic, literari, fotogràfic, musical, científic, arts plàstiques, etc.

9. **Projecte lector.** A la NEI ens interessa que el gust per la lectura es consolidi i sigui company de vida, per això els alumnes poden escollir els llibres que llegeixen entre 200

títols organitzats per itineraris lectors i diferents dificultats. Triar els llibres, llegir i compartir el que hem llegit conformaran el recorregut d'aquestes sessions.

Afegim que aquestes són les activitats inicials que vam definir en el moment de la posada en marxa de la NEI, i per tant són les que hem mantingut en aquesta primera onada d'avaluació d'impacte que hem realitzat als dos anys de la seva posada en marxa.

Posteriorment, després del primer informe de l'avaluació de procés i del pla de millora que se'n va derivar, per a una millor definició i comprensió de les activitats del procés d'ensenyament i aprenentatge disruptiu iniciat, s'han afegit algunes activitats més a aquesta llista que caldrà tenir en compte per a la segona onada d'avaluació amb un recorregut de cohort de quatre cursos.

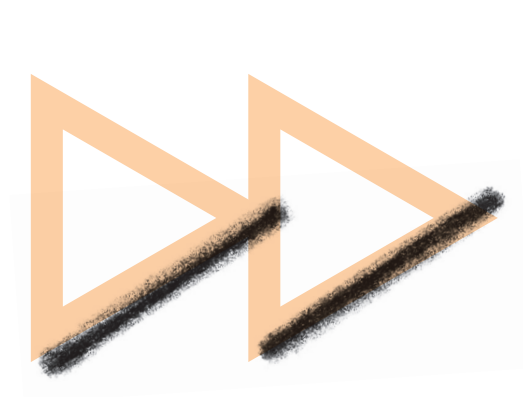
17.

Un exemple

Potser la millor manera d'entendre aquesta nova metodologia de plantejament del procés de transformació educativa, i posteriorment de planificació docent i avaluació, és a través d'un exemple específic.

Per fer-ho partirem del quadre específic existent del MIRARI vinculat a l'activitat del Projecte lector.

Per a una millor comprensió afegim que l'organització d'aquesta activitat ha comportat la creació d'una biblioteca específica d'aula amb 100 títols i un blog de recomanació i comentari entre els alumnes. Els 100 títols han estat seleccionats per experts tenint en compte la dificultat lectora, tot cercant una ampli espectre temàtic.

Projecte lector

Quadre específic del MIRARI vinculat al Projecte lector

Missió educativa

5 Cs

Recursos

Experts generadors
Docents
Alumnes
Biblioteca d'aula
Dues hores setmanals
Llibres
Textos CL
Aula

Activitats

Sessions de comprensió lectora
Sessions de plaer per la lectura
Lectura a casa
Buscar fons de llibres de la biblioteca
Anar a una biblioteca
Crear el desig per llegir a l'estiu

Hipòtesis de partida

Si donem llibertat per escollir les lectures, llegiran més i els agradarà més
Com els nivells de lectura són diferents, hem de crear itineraris
Si comenten el que llegeixen, voldran llegir més

Resultats	Ítems d'impacte	Tipus	5 Cs
2 llibres obligatoris i 6 escollits llegits Quadern de lectura omplert Lectures registrades	Un alumne a qui li agrada llegir Un alumne que valora donar la seva opinió sobre el que llegeix Un alumne que opina i recomana sobre el que ha llegit	MM MM COMP	Conscient Compromesa Compromesa

Evidències

--

Elements que no controlem

La implicació i la promoció de la lectura per part de les famílies

18.

Síntesi de l'avaluació de procés de la NEI

Definida la metodologia d'avaluació i com a cloenda de la segona part del quadern, relacionem en aquest epígraf els detalls de l'avaluació de procés de la NEI.

Durant el curs 2013-2014 construïm i validem el quadre de comandament i els instruments per al curs 2014-2015 desenvolupant l'estudi d'observació de la NEI amb la metodologia d'investigació-acció (avaluació de procés).

En aquest primer curs de la Nova Etapa Intermedà activem la recollida de dades amb instruments autoperceptius i instruments observacionals no-participants.

Aquest treball de camp realitzat pel CETEI es concreta en tres elements: qüestionari adreçat als docents (30 mostres), dinamització dels *focus group* amb el professorat (3 mostres), i formularis d'observació directa a les aules (78 mostres).

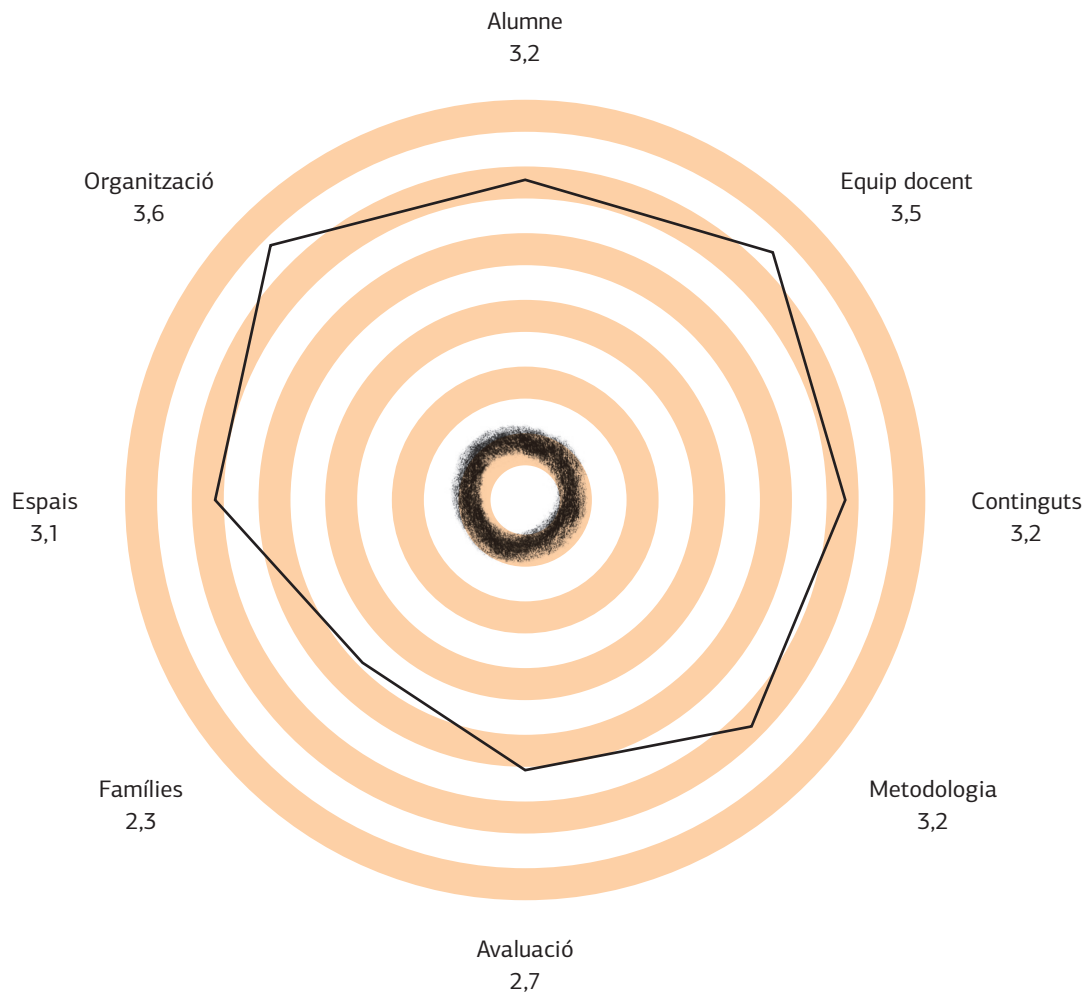
L'observació de l'experiència pilot de la NEI s'estructura en vuit dimensions, amb les respectives categories i indicadors essencials. En un interval de l'1 al 4 (sent 4 el valor més alt), la puntuació

global que obté cadascuna de les dimensions és la que es mostra en el diagrama de la pàgina dreta.

La feina realitzada pel CETEI es recull en l'informe final (finalitzat l'octubre del 2015) on es relacionen les dades obtingudes i el seu anàlisi. L'informe també inclou les propostes de millora amb un pla d'acció que es desplega en els vuit punts relatius a les dimensions esmentades. Després de ser presentat a l'equip directiu de la NEI, aquest l'ha utilitzat com una eina de millora i revisió del desplegament de la NEI.

Afegim que la infografia-resum d'aquesta avaluació està disponible en format PDF a la pàgina web de l'Horitzó 2020 (vegeu la pestanya Materials> Documents de l'adreça <http://h2020.fje.edu/>).

Reproduïm en les pàgines 50 i 51 el recull d'informació sobre la primera de les vuit dimensions observades: l'Alumne.

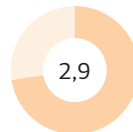
Alumne

Centre del procés d'ensenyament-aprenentatge.
Té un paper actiu i protagonista, treballa individualment i de forma cooperativa amb els seus companys, amb el guiatge dels docents

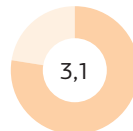
Rol d'aprenent

Treballa en diferents modalitats d'aprenentatge

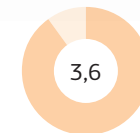

Desenvolupa diferents rols i responsabilitats

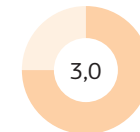

Té un paper protagonista

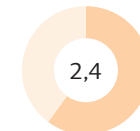
Relacions

Manté relacions efectives amb els companys

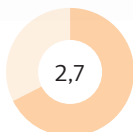

Comparteix el seu entorn de treball amb els companys

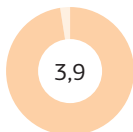

Comparteix el seu entorn de treball amb la família

Relacions

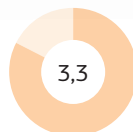

Comparteix el seu entorn de treball amb l'equip docent

Es dirigeix a qualsevol dels membres de l'equip docent

Espiritualitat

Pren iniciatives sobre el seu projecte vital

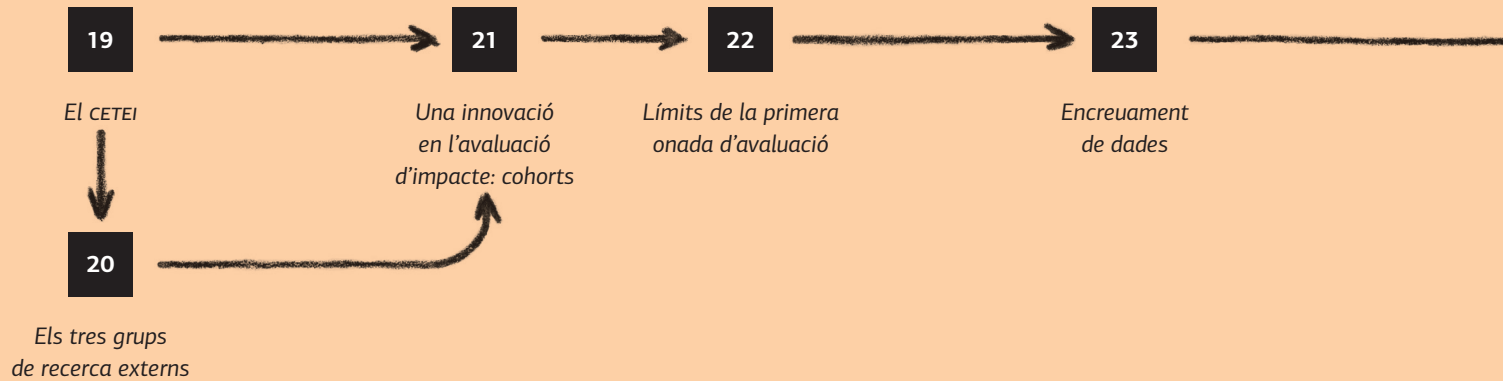
Punts forts

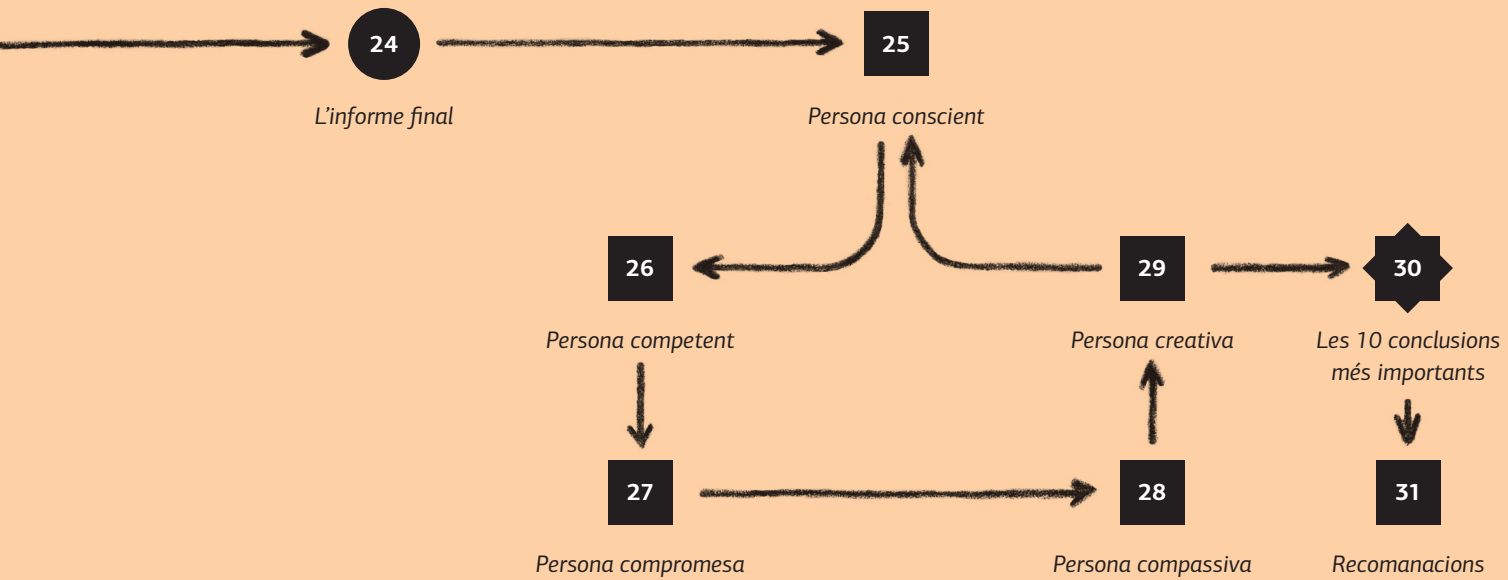
Aplicació de diferents agrupacions segons l'activitat
Implicació de l'alumnat en els processos
Nivell de responsabilitat alt
Relacions interpersonals efectives entre els alumnes
Realització d'activitats d'inici i final de dia

Propostes de millora

Donar més autonomia al seu aprenentatge
Potenciar i avaluar la competència d'aprendre a aprendre
Consolidar el funcionament dels rols d'aula
Promoure els rols no assignats que afavoreixen la cooperació i els resultats esperats
Aplicar els grups base i de referència
Consensuar activitats de desenvolupament espiritual

III. Avaluació d'impacte de la NEI

19.

El CETEI

Hem definit el *què* i el *com* de l'avaluació, passem ara a descriure el *qui*. Sobre aquesta qüestió, en primer lloc relacionem el paper clau del CETEI, node d'innovació de la xarxa de JE.

Recordem aquí que el Centre de Tecnologies Ituarte va néixer el 2005 com a obra de la Fundació Joan XXIII amb el propòsit de fomentar la implantació i aprofitament de les TIC en l'educació, i en l'entorn social i empresarial.

A través de nombrosos programes d'iniciativa privada i pública, com el projecte LABTTA o la organització de l'ITwordEdu, ha obtingut un reconeixement de qualitat i compromís.

Amb els anys el CETEI ha evolucionat centrant-se en la innovació i la recerca educativa, actuant com a node de reflexió, promoció, transferència i difusió de les innovacions educatives, metodològiques i tecnopedagògiques.

Els darrers anys la seva activitat ha estat centrada en el suport i difusió de les innovacions derivades del projecte Horitzó 2020, participant en el disseny,

el desenvolupament i l'avaluació de les experiències pilot, en la formació i l'acompanyament dels equips docents, en la creació i l'edició de materials didàctics i en la realització de jornades i seminaris de difusió.

També coordina i dirigeix diferents línies d'innovació que s'estan implementant en les escoles per tal de promoure la cultura de pensament (*Design Thinking* i aprenentatge basat en el pensament), la cultura *maker* (*makerspace* i robòtica) i la cultura lúdica (gamificació).

El CETEI ofereix també els seus serveis educatius i de transferència del coneixement a altres institucions realitzant programes de formació i acompanyament a equips directius i docents sobre incorporació de metodologies centrades en l'alumne.

En relació a l'avaluació i amb la supervisió de Xavier Aragay, director de l'avaluació de la NEI, l'equip del CETEI ha desenvolupat les següents tasques:

- A. Col·laborar en la creació i definició del MIRARI de la NEI juntament amb l'equip directiu d'aquesta nova etapa.
- B. Realitzar l'avaluació de procés al llarg del curs 2014-2015 i elaborar l'informe final a la tardor del 2015 per impulsar a continuació el procés de calibratge i millora de l'experiència pilot.
- C. Coordinar la realització de l'avaluació d'impacte de la NEI, assegurant la participació i implicació de tres grups de recerca externs i realitzant també, de forma directa, diverses accions de mesurament.
- D. Rebre els informes de cadascun dels tres grups de recerca externs i elaborar els informes de les accions pròpies de mesurament.
- E. Integrar i relacionar les conclusions dels quatre equips de recerca (els tres externs i el mateix CETEI) i redactar l'informe final d'avaluació d'impacte amb les seves conclusions i recomanacions.

20.

Els tres grups de recerca externs

Sobre les instàncies avaluadores sempre hem tingut clar que, com es diu habitualment, no es pot ser jutge i part al mateix temps.

És per aquesta raó que l'avaluació d'impacte ha estat liderada pel CETEI i realitzada de manera col·laborativa pel CETEI i tres grups de recerca externs a Jesuïtes Educació.

Als grups de recerca que vam convidar a participar en aquesta primera onada se'ls va facilitar el MIRARI complet de la NEI, per tal que cadascun d'ells, d'acord amb la seva experiència i especificitat, escollís el seu focus d'interès entre tots els plantejats en els diferents apartats i ítems.

Un cop cada grup de recerca va realitzar les seves opcions, i d'acord amb aquestes, va escollir les seves eines metodològiques, i la configuració de les accions dels grups de recerca va quedar estructurada.

Vegem a continuació de forma molt breu la procedència (A), el focus d'interès (B) i les eines metodològiques (C) dels tres grups de recerca externs i del CETEI en relació a l'avaluació d'impacte:

1

- A. Equip d'investigació liderat per Sandra Ziegler de l'Àrea d'Educació de la Facultat Llatinoamericana de Ciències Socials, Argentina.
- B. Recerca sobre l'activitat essencial «Inici i final de setmana».
- C. Qüestionari de preguntes obertes, i grup focal amb guió estructurat.

2

- A. Equip d'investigació liderat per Josep Gallifa de Blanquerna-Universitat Ramon Llull, Facultat de Psicologia i Ciències de l'Educació i de l'Esport.
- B. Recerca sobre el pensament creatiu, els comportaments relacionats amb l'aprenentatge i les relacions interpersonals, i els mapes mentals o representacions dels alumnes.
- C. Test de Torrance, grup focal amb guió estructurat, i qüestionari individual amb escala Liker.

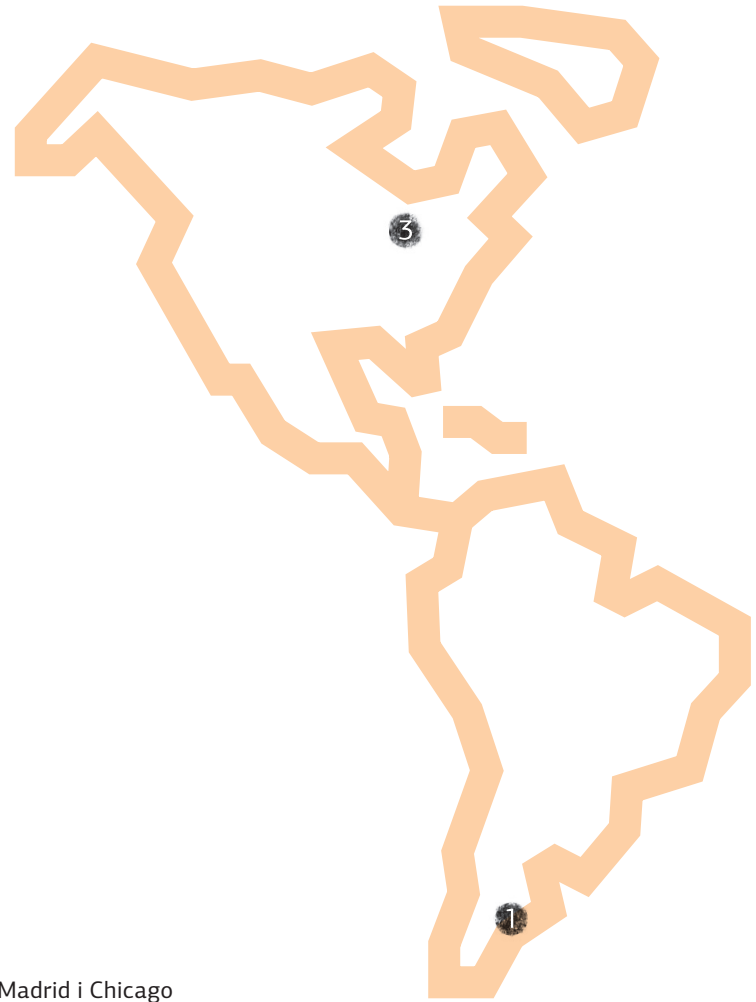
3

- A. Equip d'investigació liderat per Caterina Calsamiglia (CEMFI i Barcelona GSE) i Moran Cerf (Kellog School of Management).
- B. Recerca sobre les característiques personals, les habilitats cognitives i no cognitives, i les competències socioemocionals.
- C. Qüestionaris d'autoavaluació, exercicis i proves de comportament utilitzant ordinador, i, addicionalment, en una segona fase, exercicis i proves de comportament utilitzant ordinador amb aparells de electroencefalografia (EEG).

JE

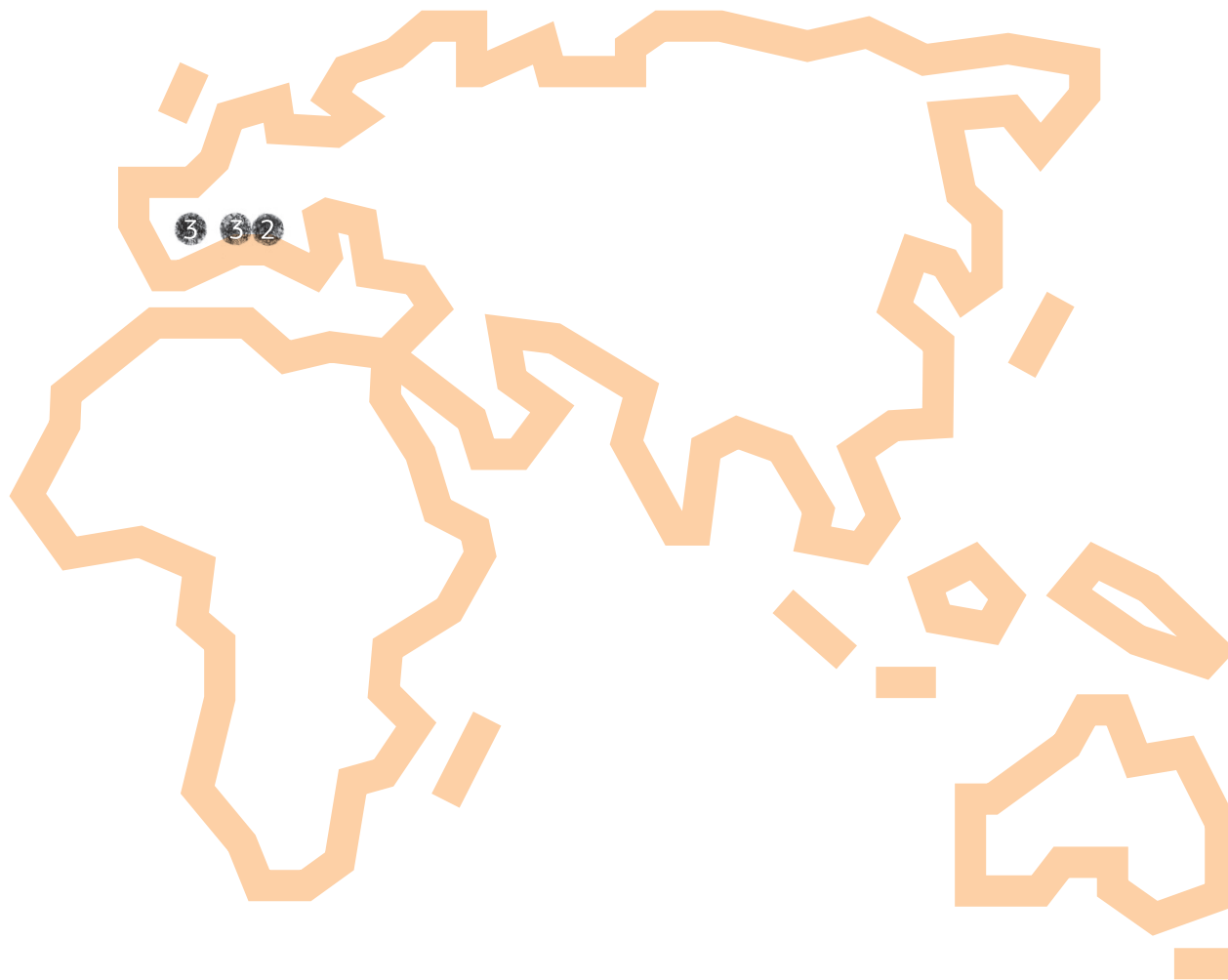
- A. Equip del CETEI liderat per Miquel Amor i Marc Navarro.
- B. Recerca sobre l'autoregulació en l'aprenentatge, el clima de l'aula, el projecte lector i l'impacte de la NEI en els docents.
- C. Qüestionari CEAM, Escala Breu de Clima de Classe, registre de préstec de llibres i enquesta de valoració, proves de competències bàsiques dels alumnes de 6è, registre d'aprovat, suspesos i repetidors, enquesta de satisfacció a les famílies, i grups focals amb guió estructurat.

09. Avaluem la primera experiència pilot. 35 factors per calibrar el canvi educatiu

Procedència dels tres grups de recerca externs:

- 1 Buenos Aires
- 2 Barcelona
- 3 Barcelona, Madrid i Chicago

21.

Una innovació en l'avaluació d'impacte: cohorts

Amb l'objectiu d'obtenir la informació necessària per avaluar l'efectivitat de la NEI, aprofitarem que aquesta experiència pilot s'ha desenvolupat en tres de les vuit escoles de la xarxa per fer una avaluació d'impacte basada en un mètode quasi experimental.

En aquesta avaluació hi ha un grup d'intervenció (participants de la NEI) i un altre de comparació (model tradicional) en un mateix període d'observació.

A diferència dels mètodes experimentals, els quals es basen en l'aleatorització de la participació en la intervenció, en aquesta metodologia la selecció de la mostra es basa en la màxima similitud entre els dos grups d'anàlisi.

Idealment, per tal de validar el mètode, es requeririen observacions addicionals de preintervenció, tant per a participants com per a no participants (tècnica quasi experimental de les dobles diferències). Malgrat que en aquesta primera onada no hem pogut obtenir aquestes observacions, és una de les millores sobre les quals treballarem per incorporar-la en futures avaluacions.

En el nostre cas, el grup d'intervenció és Jesuïtes Sant Gervasi, i el grup de comparació, Jesuïtes Casp. La selecció respon a la recerca de la màxima similitud de les poblacions d'estudi pel que fa a variables exògenes que es troben fora de l'àmbit educatiu dels centres i que puguin tenir un impacte en els resultats esperats.

Afegim que aquesta pràctica poc freqüent en el món de l'educació ens permetrà calibrar i comparar millor els impactes dels diferents models del procés d'ensenyament i aprenentatge, i que representa ja una important innovació en aquests tipus d'avaluacions.

22.

Límits de la primera onada d'avaluació

Ho exposem en aquesta prèvia de manera clara: a Jesuïtes Educació som conscients dels límits de la primera onada d'avaluació de la primera experiència pilot. Com es desprèn de la darrera frase, avui tot és incipient (però no per això menys rigorós o oportú).

D'entrada cal dir que si amb el nou model educatiu ens proposem avançar cap al model de persona definida mitjançant els marcs mentals, els aprenentatges i els comportaments, caldrà esperar més temps en l'evolució dels alumnes per mesurar l'assoliment corresponent.

Com a segona limitació de pes assenyalem que els alumnes que han participat en l'avaluació han cursat dos anys dels quatre previstos en la NEI i han estat escolaritzats, en canvi, nou anys en el model que podríem anomenar tradicional.

Pel que fa a les qüestions metodològiques, reconeixem diverses mancances que referim en els respectius informes. Per conèixer-ne els detalls remetem a l'informe final i als annexos (disponible en PDF a la pàgina web de l'Horitzó 2020).

Aquí explicitem que, una vegada més, el que hem fet ha estat posar-nos en moviment. El perfeccionisme no ens ha aturat i el que hem aconseguit en el procés és aprendre (i molt!).

Avui podem dir que disposem d'unes bases més clares i assentades, de metodologia específica i de primeres eines que ens permetran realitzar properes onades d'avaluació amb major precisió per obtenir evidències més acurades, objectives i contrastades.

Per aquesta raó, abans de presentar en els propers epígrafs la recerca realitzada i les seves conclusions, indiquem que d'aquesta primera onada en lloc de grans evidències sobre els impactes aconseguits, reconeixem tendències que confirmen elements clau del model que haurem de continuar observant.

23.

Encreuament de dades

Realitzades les investigacions pels respectius equips de recerca, el CETEI recull els diferents informes (un per cada equip extern i set del mateix CETEI) per, amb una visió panoràmica, fer l'encreuament de dades i analitzar la imatge que en resulta.

En primer lloc cal recordar que en l'avaluació partim del quadre de comandament que relaciona cadascuna de les recerques amb l'impacte que volen mesurar obtenint evidències per a una o més d'una de les cinc Cs.

Aquest disseny de la investigació fonamentat en el MIRARI ens permet recórrer ara el camí invers.

Ens expliquem: seguint l'objectiu de l'avaluació, prenem les cinc Cs i el seu desglossament en 75 ítems per fer correspondre les conclusions que els pertocuen dels informes particulars. De cada actuació s'ha extret, així, l'evidència de la qual es vol informar i s'ha classificat segons si correspon a la persona conscient, competent, compromesa, compassiva o creativa.

I aquesta organització, com apuntàvem abans, facilita resseguir la cadena en sentit ascendent:

es tracta en aquest moment d'anar dels impactes observats a la missió educativa pretesa tot cercant línies directes i vinculades als resultats, les activitats i els recursos.

En diverses intenses jornades de treball, l'equip responsable de l'avaluació de la NEI omple les parets de la sala de reunions del CETEI amb deu metres de paper sobre el qual es recullen les dades més rellevants, l'encreuament de les mateixes i les conclusions que se'n desprenen.

24.

L'informe final

La ingent feina que ha comportat l'apassionant aventura de la primera onada d'avaluació d'impacte de la primera experiència pilot de l'H2020 es condensa finalment en la redacció de l'informe final.

Tot comença amb la definició de la Nova Etapa Intermèdia i la construcció del MIRARI per, a partir d'aquí, realitzar les diferents accions d'avaluació i els informes corresponents fins arribar a l'encreuament de dades referit en l'apartat anterior.

Així, durant la tardor del 2016 i el mes de gener del 2017, l'equip del CETEI ha confeccionat el document que sintetitza els antecedents i el sentit de la tasca realitzada, i presenta les dades obtingudes, les conclusions i les recomanacions per seguir avançant.

Com hem dit anteriorment, l'informe final d'avaluació de la NEI està disponible en format PDF a la pàgina web de l'Horitzó 2020 en tres idiomes: català, castellà i anglès. En aquest enllaç trobareu la versió catalana: <http://h2020.fje.edu/docs/>.

Afegim aquí que en el quadern número 09 en fem la divulgació per un públic més ampli

en el registre explicatiu propi de la col·lecció Transformant l'educació.

Així mateix, indiquem que els següents apartats relatius a les cinc Cs (epígrafs del 25 al 29) són apartats extrets directament de l'informe final. En referència a això, vegeu el punt 6. Resultats de la primera avaluació d'impacte de la NEI.

L'esquema de l'informe per cadascuna de les cinc Cs és, en primer lloc, la presentació de la definició de la C i els seus principals ítems d'impacte. Després se n'expliciten les conclusions i s'afegeix informació complementària aportada pels educadors i les famílies. En tercer lloc es relacionen les activitats essencials vinculades a la C en qüestió, per acabar amb un espai d'interpretació dels resultats i conclusions.

A continuació reproduïm de forma literal per cada C aquest darrer apartat de conclusions, i afegim, de manera il·lustrativa, les reflexions aportades o bé per les famílies o bé pels educadors segons la C corresponent.

25.

Persona conscient

Interpretació dels resultats i conclusions

De l'anàlisi conjunta de tots els elements que ens aporten informació sobre la persona conscient, constatem que s'han assentat les bases per al creixement dels alumnes en els tres àmbits definits: en relació a un mateix, en relació amb els altres i en l'entorn que l'envolta. En efecte, la NEI dota de les eines i dels espais necessaris per avançar en aquest autoconeixement i fer possible una persona amb criteri per valorar el que succeeix en el seu entorn més immediat.

És important destacar també el fet que els alumnes de la NEI associen l'aprenentatge directament amb el treball sistemàtic individual i col·lectiu a partir dels recursos disponibles, allunyant-se dels talents personals dels docents i dels alumnes.

Els resultats apunten a un impacte de la NEI en la millora de la perseverança, l'autonomia organitzativa i la capacitat de marcar-se uns objectius vitals a llarg termini. I és en aquestes característiques on s'ubiquen alguns dels trets que cal desenvolupar perquè l'alumnat condueixi la vida pròpia i construeixi

el seu projecte vital, cosa que ens confirma que estem avançant en el propòsit definit per l'Horitzó 2020 en aquesta etapa educativa.

Reflexions aportades per les famílies

De l'estudi de la percepció externa de les famílies en referència al creixement dels seus fills quant a ser més conscients, la primera dada destacable és que un 63% de les persones que responen l'enquesta estan d'acord o molt d'acord amb aquesta afirmació. I, en general, destaquen el creixement en la intel·ligència emocional dels seus fills. Alguns exemples que aporten els progenitors són: «Es mostra molt més segur d'ell mateix i té criteri a l'hora de prendre decisions», «Comença a saber organitzar-se la feina i les prioritats» o «La veig més implicada en la realitat que l'envolta i més ferma en els seus valors i decisions».

Adicionalment, el fet que tres quartes parts de les persones que han respost valorin positivament el nou butlletí trimestral d'avaluació perquè els permet establir un diàleg sobre l'aprenentatge dels seus fills és un criteri que referma aquest creixement.

26.

Persona competent

Interpretació dels resultats i conclusions

De l'anàlisi global de tots els resultats obtinguts podem afirmar que s'han establert les bases per avançar en el model de persona competent que es defineix en la Missió de l'Horitzó 2020. En aquesta línia, el nou rol dels docents a l'aula ha creat un escenari per a la millora del clima de l'aula i la millora del vincle entre professors i alumne, la qual cosa ha facilitat passar de centres d'ensenyament a centres d'aprenentatge.

En efecte, la modificació del rol del professorat és la finestra d'oportunitat que permet que l'alumne pugui modificar el seu paper a l'aula i adquirir més autonomia, protagonisme i apoderament en els aprenentatges, i desenvolupi les habilitats i els valors que el facin ser més competent.

Així, podem cloure que aquests canvis de rol propiciats per la NEI generen uns impactes en els alumnes en relació a la gestió dels objectius i la metacognició, la transferència de coneixements i el pensament eficaç, alhora que s'han mantingut els bons resultats en les proves de competències bàsiques.

Reflexions aportades pels docents

La visió dels docents reforça la importància dels projectes de la NEI, ja que doten de gran significació l'aprenentatge adquirit pels alumnes. Amb aquesta nova metodologia, afirmen, és molt més fàcil fer una transferència del coneixement en altres espais i entorns. Així mateix, s'amplia l'*oferta* dels canals a través dels quals es vehiculen les competències, ja que es tenen en consideració les intel·ligències múltiples i les diferències individuals: «Ara és més fàcil que un alumne trobi el seu espai per tirar endavant, i trobar allò que pot aportar en diferents activitats, conèixer les seves habilitats».

27.

Persona compromesa

Interpretació dels resultats i conclusions

La concreció del model educatiu impulsada per la NEI ha canviat la forma en què s'aprèn. S'ha trencat amb un model en el qual la classe expositiva era el vehicle quasi exclusiu de transmissió del coneixement, per passar a un altre basat en els projectes, en el qual es dediquen molts recursos al treball guiat en equip. Segons els diversos resultats obtinguts i descrits anteriorment, sembla ser que aquest aprenentatge basat en la interacció continua amb els companys ha generat un compromís més elevat, una millora en les habilitats socials de l'alumnat i una major motivació a l'aula.

En efecte, el sentiment que l'aprenentatge és millor quan és una activitat col·lectiva sembla haver-se instal·lat en els alumnes de la NEI, els quals estan assumint aquesta nova metodologia a través de la incorporació de diferents rols i responsabilitats en els equips de treball cooperatiu impulsat i amb la corresponsabilitat individual i col·lectiva que això comporta.

Tot i que la NEI ha duplicat el nombre d'alumnes per grup aula, els resultats obtinguts mostren uns bons indicadors en el clima i en les relacions amb els companys i els docents, així com un canvi en els marc mentals dels alumnes respecte a la importància de l'aprenentatge i el treball cooperatiu.

Reflexions aportades pels docents

Els docents confirmen aquesta bona predisposició per al treball en equip i la col·laboració entre companys. De fet, consideren que el model instaurat a la NEI basat en la codocència esdevé un model a seguir per a l'alumnat, atès que veuen un equip cooperant dins i fora de l'aula en tot moment. Un dels docents entrevistats aporta: «Els fem una proposta de treball en equip i una de les millors maneres de mostrar allò que volem que facin és amb la nostra pròpia pràctica». En paraules d'un director de la NEI: «Ens trobem davant d'una veritable comunitat d'aprenentatge».

28.

Persona compassiva

Interpretació dels resultats i conclusions

Els resultats obtinguts en els diferents instruments pel que fa a la persona compassiva, i els impactes que constitueixen aquesta part de la Missió, no ens permeten destacar cap tendència sobre si les accions que s'estan executant per fomentar la compassió en els alumnes està donant els fruits esperats.

Dit això, tampoc es pot afirmar el contrari. El que es detecta en aquest Informe al respecte és la dificultat per trobar les eines que ens han de permetre abordar aquesta vessant del model de persona de forma objectiva. No obstant això, les aportacions que fan les famílies i els docents respecte a l'augment de l'empatia i la sensibilitat envers les situacions d'injustícia indiquen que aquests alumnes estan desenvolupant trets característics de les persones compassives.

Reflexions aportades per les famílies

És en l'apartat del creixement personal referent a la compassió on es registren els percentatges més elevats. Fins a un 77,7% dels qui responen l'enquesta estan d'acord amb la idea que els seus fills mostren més sensibilitat davant les situacions d'injustícia.

Alguns exemples d'aquesta sensibilitat creixent són: «Es mostra molt indignada amb el problema dels refugiats», «Es rebel·la contra les injustícies socials que veu a les notícies», «Intervé molt més en temes d'actualitat a taula, temes que afecten els més perjudicats socialment i políticament (Síria, situació dels refugiats, víctimes d'atemptats terroristes, ajut a països en vies de desenvolupament...)», o «Ha triat temes relacionats amb la injustícia social dos anys consecutius com a projecte de l'escola».

29.

Persona creativa

Interpretació dels resultats i conclusions

La NEI ha obert espais per a l'estímul de la creativitat dels seus alumnes i ha generat situacions on és important l'ús del pensament disruptiu. La metodologia implantada fa que les respostes als plantejaments originats hagin de materialitzar-se a través de solucions creatives i en les propostes cal incorporar, habitualment, el pensament de l'altre, no treballar de forma isolada.

Els resultats obtinguts en els diferents instruments de mesura del creixement del pensament creatiu dels alumnes de la NEI confirmen que el treball per projectes, en general, i el CREA, en particular, estimula el desenvolupament del pensament divergent, la construcció del pensament col·lectiu i la cerca de solucions creatives.

Reflexions aportades per les famílies

De l'estudi de la percepció externa de les famílies envers el creixement dels seus fills quant a ser més creatius, la primera dada a destacar és que un 65,7% de les persones que responen l'enquesta estan d'acord o molt d'acord amb aquesta afirmació, atès que mostren més facilitat per cercar solucions alternatives a les comuns. No obstant això, aquesta és la característica de la Missió on el percentatge de famílies en desacord és més elevat, i un 14,4% no creu que el fill sigui més creatiu que abans d'iniciar la NEI.

Alguns exemples aportats per pares i mares de cara a exemplificar aquest creixement de la creativitat poden resumir-se en: «Sap buscar diferents solucions davant un problema quotidià», «En els projectes desenvolupen més tota la vessant artística», «Sempre ha sigut creativa, però últimament em sorprèn gratament perquè surt dels esquemes tradicionals» o «La meua filla té un pla adaptat d'aprenentatge i la NEI li ha permès desenvolupar la seva creativitat pel que fa a com utilitzar les seves capacitats sense infravalorar-les».

30.

Les 10 conclusions més importants

Després d'aquest recorregut per les cinc Cs, reproduïm també de forma literal les 10 conclusions més importants que extraïem de la primera onada d'avaluació d'impacte de la Nova Etapa Intermedà (vegeu punt 7.1 de l'informe final):

1. Oportunitat, fortalesa i limitació d'aquesta onada d'avaluació. Oportunitat, perquè aquest exercici posa en valor el compromís de JE per la innovació educativa, al concebre l'avaluació com una part indissociable de les transformacions innovadores que es duen a terme i que estan destinades a contrastar l'impacte que aquestes produeixen en la educació integral (valors, competències, habilitats i continguts curriculars) dels nostres alumnes, i que els ha de permetre desenvolupar-se plenament com a persones. Fortalesa, perquè l'avaluació ha de ser el vertader motor de la millora educativa, doncs informa dels avenços a reforçar i del que no funciona i cal modificar. I, límits, perquè en aquesta

primera onada no s'han pogut obtenir evidències consolidades, sinó realitzar una primera aproximació que permet calibrar els instruments i avançar en la instauració d'una cultura de l'avaluació. Així doncs, cal veure la importància de la realització d'aquesta avaluació d'impacte, la qual representa, en si mateixa, una important novetat en el panorama educatiu, tant a nivell internacional com nacional, i que marca el camí a seguir per tal de consolidar l'actual impuls de la innovació educativa.

2. Innovació metodològica en l'enfocament i la realització de l'avaluació. Per dur a terme aquest exercici hem dissenyat un model lògic provinent de l'estudi de les transformacions en els entorns socials i l'hem adaptat a la NEI. Aquest model de canvi ens ha permès dissenyar l'experiència pilot i al mateix temps posar les bases per a la seva posterior avaluació. A través d'aquest instrument ens hem proveït d'una metodologia global per al disseny, planificació,

observació i avaluació de les transformacions i innovacions que ens permet avançar en el compliment del propòsit i la millora de la nostra proposta educativa. A més, la implantació progressiva de les innovacions en les nostres escoles ens ofereix l'oportunitat de fer un estudi quasiexperimental i comptar amb un grup d'intervenció i un altre de comparació, que dóna més robustesa metodològica i fiabilitat als resultats. Finalment, l'ordenació d'un procés d'avaluació que contempla, en primer lloc, l'avaluació de procés i, posteriorment, l'avaluació d'impacte, referma l'aposta d'aquesta com a eina de millora permanent, especialment en un sector amb poca experiència en l'ús d'aquests instruments.

3. Impacte directe en el model de persona adaptat a l'edat. L'adaptació, a través del model lògic i del MIRARI, de la Missió educativa de JE a la NEI (en la persona competent, conscient, compromesa, compassiva i creativa) mitjançant

la definició dels 75 impactes esperats en finalitzar l'etapa, ha traçat una línia directa entre les accions d'innovació educativa empreses i els resultats en els alumnes en termes d'impacte. Aquest és un avenç molt rellevant en termes de disseny, seguiment, millora i avaluació de les innovacions que s'introdueixen a les escoles. Cal seguir avançant en una major robustesa d'aquesta connexió i en la seva extensió integral a totes les C, però sens dubte el camí encetat obre la possibilitat de redissenyar completament el procés d'ensenyament i aprenentatge centrat en l'alumne i en l'impacte que desitgem produir en acabar un període determinat.

4. La importància de posar l'alumne en el centre del procés d'ensenyament i aprenentatge.

Es constata que el descentrament del rol del professor en la NEI ha apoderat l'alumne i ha estat el motor que ha impulsat que els altres elements de la innovació analitzada hagin pogut tenir èxit. En aquest sentit,

la constatació de l'augment de l'autonomia dels alumnes, l'observació de la fortalesa del vincle més estret dels alumnes amb els docents i entre ells, l'evidència que la millora del clima de l'aula té un benefici directe en l'educació i la corroboració dels efectes positius del treball cooperatiu en els alumnes, són ja un avenç molt significatiu de la innovació de la NEI i de la importància estratègica de posar l'alumne en el centre del procés. Les conclusions a les que s'arriba de l'anàlisi i interpretació dels resultats de la persona compromesa són un bon exemple d'aquest element.

5. El canvi ha de ser disruptiu i coherent pel que fa als seus instruments. El reenforcament del rol del docent també ha provocat els efectes esperats pel fet que ha anat acompanyat d'un nou model pedagògic, organitzatiu i d'espai físic que ha habilitat les eines i els espais per a aquest objectiu. Elements com la prioritització dels continguts, la revisió del currículum,

la docència compartida, els grups d'aula grans, entre d'altres, han permès fer noves activitats, així com destinar un temps nou al servei del projecte educatiu transformador endegat. En aquest sentit, l'efecte multiplicador constatat en les diverses eines i observacions sembla demostrat, a la llum de les conclusions de la persona conscient.

6. Els resultats acadèmics es mantenen en nivell alts. L'informe constata els bons resultats acadèmics a la NEI tot i haver canviat profundament la metodologia, l'organització i els rols del procés educatiu. Volem ressaltar que a aquests bons resultats acadèmics, s'han afegit elements fonamentals per al desenvolupament del projecte vital dels alumnes i de les habilitats, competències i valors necessaris per a la persona que ha de viure en el segle XXI. En aquest punt cal recordar que, d'acord amb l'objectiu del projecte Horitzó 2020 i la teoria del canvi plantejada en el moment del disseny de la NEI,

no s'ha pretès en cap cas obtenir una millora dels nivells acadèmics, doncs aquests ja eren alts. Ans al contrari, l'objectiu, clarament assolit, era mantenir aquests resultats acadèmics tot avançant decididament en la instal·lació de nous marcs mentals, aprenentatges i comportaments en els alumnes en finalitzar l'etapa i que, molt presumiblement, tindrà els seus efectes en les persones que volem educar a mig-llarg termini.

7. Resultats positius en el clima d'aula i en la creativitat. Els resultats més positius que es deriven de tots els instruments utilitzats en aquesta avaluació estan relacionats amb el clima d'aula, la creativitat dels alumnes i la importància del treball cooperatiu. Contra el que es podria pensar inicialment, el clima d'aula millora tot i l'augment del nombre d'alumnes, amb la importància que aquest fet significa per a l'aprenentatge i l'educació. D'altra banda haver trobat un camí per millorar

la creativitat i el marc mental dels alumnes respecte el treball en equip, esdevé un pas important en la consolidació de les innovacions introduïdes. Aquests resultats aporten llum a alguns dels objectius definits en el disseny de la innovació disruptiva de la NEI i confirmen bastantes de les hipòtesis sobre les quals es va construir. Caldrà estar amatents per veure com es comporten aquests indicadors en avaluacions futures, com en el cas de la persona creativa, en què els resultats són força significatius.

8. Docents i famílies reforcen les tendències observades. De les dades obtingudes per part dels pares i mares, així com dels docents de la NEI, es confirma una valoració positiva pel que fa al desenvolupament del creixement personal dels alumnes. A més a més, el projecte vital i professional dels educadors també s'ha vist remogut en una línia molt positiva que els fa avançar en el camí de ser molt

més referents, malgrat detectar-se certs costos emocionals i personals propis d'un entorn on el vincle entre les persones ha esdevingut molt més intens i important.

9. Ens trobem en una fase de calibratge de la innovació. L'avaluació de l'impacte en els alumnes de l'experiència pilot de la NEI ens ha aportat una informació molt valuosa per avançar en la seva generalització a la resta d'escoles de la xarxa i del món, i en aquest sentit, també son valuoses algunes alertes detectades. Les més importants són: un cert desgast emocional dels docents, la sostenibilitat del model a nivell dels recursos emprats, la millora de la implicació de les famílies. Finalment, i sobretot, la necessitat de trobar més i millors eines per avançar en l'avaluació dels 75 impactes definits i vinculats a la missió educativa volguda a la NEI, especialment d'aquells referents a la persona compassiva.

10. Cal seguir avançant per obtenir evidències futures. Algunes de les hipòtesis plantejades al posar en marxa la innovació disruptiva en forma de prova pilot de la NEI es confirmen, sigui com a conclusió o com a tendència. Aquest ha estat un pas molt important i poc generalitzat en el món educatiu, que ens anima a seguir treballant en la millora continua de l'experiència i avançar, per tant, amb més capacitat, experiència i coneixement cap a una segona avaluació d'impacte de la NEI a partir del juny del 2018, quan tinguem la primera cohort que hagi cursat els quatre anys complets d'aquesta nova etapa. Aquestes han estat sempre les bases sobre les que hem realitzat avaluació. Tot i no esperar grans diferències en els impactes analitzats, confirmem que ens ha enfortit per encarar la segona onada i avançar en la instal·lació d'una cultura de la avaluació basada en les evidències de les innovacions educatives endegades, i futures.

31.

Recomanacions

L'apartat 7.2 de l'informe final presenta un total de 30 recomanacions relatives, d'una banda, al desenvolupament de la Nova Etapa Intermedà, i de l'altra, a les futures accions d'avaluació d'impacte.

Recollim a continuació algunes de les recomanacions dels dos àmbits assenyalats.

1. Pel que fa al desenvolupament de la NEI cal analitzar la vivència de la gestió del temps per part dels docents, tot establint mesures per a la seva millora efectiva i de la pròpia percepció. També s'aconsella garantir la formació inicial i continuada del professorat que incorpori eines per a la integració de les famílies, la gestió emocional i la vivència del temps.

Recordem aquí que l'avaluació d'impacte no situa el seu focus en l'experiència pilot, sinó en els impactes que aquesta genera en els alumnes. Només així s'entén l'extensió del paràgraf anterior. Per a la millora de la NEI ja vam realitzar el 2015 la primera avaluació de procés de la Nova Etapa Intermedària, d'on en van resultar conclusions i recomanacions que ja hem incorporat en l'etapa.

2. Pel que fa a la mateixa avaluació, les detallades recomanacions que aporta l'informe s'organitzen en cinc apartats: la fiabilitat dels registres; la millora o idoneïtat d'alguna de les eines emprades; la necessitat d'aprofundir en algun àmbit; la potencialitat futura d'algunes anàlisis; i la necessitat de cercar noves eines i plantejaments per aprofundir en alguns dels impactes de la missió educativa.

En termes general podríem dir que les aportacions recomanen, entre altres aspectes, augmentar la participació dels docents i dels alumnes en el procés d'avaluació (ho veurem també a l'epígraf 32), aprofundir i desenvolupar més exhaustivament el MIRARI, avançar en la fiabilitat dels registres de la pròpia activitat de la NEI, i incorporar el pretest, millorar les eines actuals de mesurament i integrar-ne de noves.

IV. Seguim aprenent

34

L'Horitzó 2020 demà

35

Preguntes en el camí

09. Avaluem la primera experiència pilot. 35 factors per calibrar el canvi educatiu

32.

Innovació i comunitat educativa

Després de presentar les conclusions de la primera onada d'avaluació d'impacte de la Nova Etapa Intermedà, encetem ara la quarta part del quadern 09 per reflexionar sobre diverses qüestions referents a la innovació educativa que, en aquest punt, apareixen en el camí.

En primer lloc tornem a subratllar una vegada més el paper protagonista de la comunitat educativa en la transformació de l'escola. Com hem assenyalat nombroses vegades en aquesta col·lecció, avui el canvi no està només en mans dels experts externs, sinó també i principalment en les dels educadors, les famílies i els alumnes.

Val a dir que la innovació educativa i amb ella l'avaluació també estan incloses en la consideració anterior. És, per tant, crucial que la nova cultura respecte al seguiment i millora de l'educació sigui entesa i incorporada pels tres agents centrals de la comunitat educativa.

Només així té sentit i és viable un procés d'avaluació com el que proposem a Jesuïtes Educació. No es tracta, com hem vist anteriorment, d'obsessionar-se

amb els resultats, sinó de proveir-nos d'elements reals sobre els quals fonamentar l'aprenentatge i millora de la pròpia tasca educativa centrada en la persona i en el seu desenvolupament integral.

Cal aprofundir fins arribar a la noció d'impacte. El resultat només assegura l'assoliment d'un punt d'acció o coneixement després d'haver realitzat tot un seguit d'activitats. L'impacte ens endinsa, en canvi, en els marcs mentals, els comportaments i els aprenentatges efectius, és a dir, en allò que volem realment educar.

Els professionals especialistes en avaluació aporten eines i endrecen els debats i les dades. Més enllà del seu paper, recordem-ho, en la innovació disruptiva tots som cridats a participar-hi.

Hem definit conjuntament l'Horitzó 2020, hem avançat junts en l'experiència pilot de la NEI (educadors, alumnes i famílies) tant en el seu disseny com en la seva realització, construint l'escola que volem. Cal ara que tots ens comprometem en la seva generalització i constant millora.

33.

Cap a una educació contrastada

En la primera part d'aquest quadern hem fet referència a la necessitat d'introduir l'avaluació en el sector educatiu, i especialment en la incorporació de la innovació disruptiva. Com en qualsevol altre àmbit, els canvis i les innovacions necessiten d'un contrast i una calibratge per ser generalitzades i incorporades, d'això ningú en dubta.

Ara bé, el mateix rigor que li demanem a les noves pràctiques educatives també cal aplicar-lo a la tradició i la inèrcia tant presents a les escoles.

Si reprenem l'exemple del Projecte lector de la NEI, com hem vist, cal registrar i aportar dades del nombre de llibres llegits pels alumnes en el grup d'intervenció i en el grup control, així com també de l'impacte de cada proposta per estimular la lectura en els alumnes i promoure en ells l'hàbit lector.

Perquè ens podríem trobar que determinades opcions metodològiques acceptades avui sense discussió a les aules, no només no promouen l'hàbit lector en els nois i noies, sinó que fins

i tot el frustren, és a dir, que poden arribar a ser contraproductius i produir l'impacte contrari al que es proclama.

L'educació contrastada que defensem vol fer sortir l'escola de la palestra ideològica i situar-la en el terreny de l'anàlisi de l'impacte i l'evidència amb una mirada centrada en els alumnes i el seu progrés com a persones. I amb els temps que corren aquesta protecció resulta urgent.

Una dada: el diccionari Oxford de la llengua anglesa ha escollit el terme *postveritat* com la paraula del 2016 tot definint-la com el substantiu que descriu la situació en la qual, a l'hora de crear l'opinió pública, els fets objectius tenen menys influència que les crides a l'emoció i a les creences personals.

En educació ens cal navegar amb evidències que ens il·luminin el camí i ens mostrin traces clares entre les activitats que realitzem i l'impacte que produïm en els alumnes. Cal cercar noves metodologies de planificació del canvi i millora permanent, que, a més, puguin ésser avaluades i contrastades.

L'alternativa és l'encobriment o la falsificació en favor de l'*status quo* o els interessos particulars; res més allunyat del que ens proposem que sigui l'escola del segle XXI. Seguim, doncs, somiant desperts, avançant plegats i compartint els aprenentatges del camí, situant al davant l'educació integral de la persona i el seu contrast i avaluació permanent.

34.

L'Horitzó 2020 demà

El projecte Horitzó 2020, ho dèiem en els quaderns anteriors, s'estén més enllà de l'any 2020. I no només perquè la implementació de les diferents experiències pilot i la transformació de les vuit escoles de JE porti el seu temps, sinó perquè la innovació ha vingut per quedar-s'hi.

Així, la innovació participativa, sistèmica i disruptiva que practiquem a Jesuïtes Educació requereix d'una metodologia de millora permanent que ens ajudi a no enamorar-nos ni encasellar-nos en les pròpies innovacions.

A l'H2020 l'avaluació de procés i l'avaluació d'impacte, com a metodologia de planificació i millora contínua, no ha fet més que començar. A la primera onada cal que en segueixin d'altres en els propers anys per millorar les experiències pilot del MOPi (2014-2017), del TQE (2016-2018) i de la NEI (2014-2018).

I això només és la primera fase: caldrà fer noves i periòdiques avaluacions tot incorporant també les futures experiències pilot que es posin en marxa. Perquè si avui hem d'incorporar en el dia a dia la innovació, també ho hem de fer amb l'avaluació (són, com vèiem en la primera part, dues germanes bessones).

Com vèiem en el punt 32, la pràctica de la millora contínua basada en l'avaluació, demana la participació directa i implicada dels alumnes, de les famílies i de tots els educadors (equips directius de centres i d'etapes, docents i personal de gestió).

Recordem que els nous temps líquids requereixen flexibilitat, professionalitat i solucions a mida. Ja no estem en l'època dels especialistes externs i l'execució de receptes estandarditzades.

Només si apoderem els nostres equips en una cultura al mateix temps èpica i rigorosa serem capaços de seguir construint l'escola que volem, un repte que necessita d'il·lusió i d'humilitat, de rumb i d'aprenentatge constant sobre la nostra tasca, un repte que ens defineix, com apuntàvem en el pròleg, com un projecte humanitzador.

Són elements que ja vèiem en el quadern número 01, i que aquí els recuperem per la seva importància.

El treball en equip tot ho travessa, des de la docència compartida de les experiències pilot de l'Horitzó 2020 fins a la xarxa global d'escoles compromeses amb el canvi. De nou: només junts serà possible.

35.

Preguntes en el camí

Després d'escriure aquestes línies cinc vegades ens hem adonat que voler tancar aquest quadern o9 és com intentar saltar per sobre de la pròpia ombra: un impossible, una contradicció en els propis termes.

Una avaluació es pot tancar? No és més aviat el contrari? Allò que fa una avaluació no és precisament obrir més finestres? Aprenem del tram recorregut, d'això no hi ha cap dubte, però sobre el camí que tenim al davant apareixen ara interrogants segurament més afinats i precisos.

Les preguntes són les que ens indiquen per on segueix aquesta aventura. Nosaltres, durant el procés d'elaboració de l'informe final, en vam formular un llistat ben llarg.

Aquí podríem reproduir la llista (de fet, la teniu en un apartat específic de l'informe) però creiem que aquestes no deixen de ser les *nostres* preguntes. Són, per tant, d'alguna manera per a vosaltres, estimats lectors, respostes.

Us convidem, doncs, a preguntar o, el que és el mateix, a imaginar escenaris diferents, a qüestionar-vos

el que som i el que fem per arribar tots junts encara més una mica més lluny (i cada dia més enllà).

Això només ha fet que començar.

Comptem amb tu.

Només un darrer apunt final: *somiar efectivament* no és una acció evident, cal que estiguem atents i que no ens perdem pel camí, perquè seria una llàstima malbaratar tant de misteri en la mera fantasia o l'agrafrustració.

Podem ser millors, més conscients, competents, compromesos i compassius, perquè podem reimaginar-nos, recrear-nos i fer-ho de forma creativa. Tinguem, aleshores, la voluntat i l'alegria de ser-ho. Reimaginem l'educació.

Taula de continguts

<i>Pròleg</i>			
<i>Introducció</i>	10		
I. Per què avaluar	12	II. Metodologia	22
01. La inèrcia	14	07. L'avaluació a l'escola: orígens	24
02. La innovació	15	08. Avaluació i model de persona	26
03. Evidències empíriques i avaluació	16	09. Model del canvi	27
04. Ciències socials i recerca	18	10. El MIRARI: conceptes nuclears	28
05. Innovació educativa, canvi disruptiu i avaluació	19	11. Hipòtesis, evidències i elements no controlables	30
06. L'Horitzó 2020 avui	20	12. Avaluació de procés i avaluació d'impacte	32
		13. La Nova Etapa Intermèdia (NEI)	34
		14. Desglossament de la missió educativa	36
		15. Categories de mesurament de l'impacte	40
		16. Plantejament de les activitats	42
		17. Un exemple	45
		18. Síntesi de l'avaluació de procés de la NEI	48

III. Avaluació d'impacte de la NEI	52	IV. Seguim aprenent	76
19. <i>El CETEI</i>	54	32. <i>Innovació i comunitat educativa</i>	79
20. <i>Els tres grups de recerca externs</i>	56	33. <i>Cap a una educació contrastada</i>	80
21. <i>Una innovació en l'avaluació d'impacte: cohorts</i>	60	34. <i>L'Horitzó 2020 demà</i>	82
22. <i>Límits de la primera onada d'avaluació</i>	61	35. <i>Preguntes en el camí</i>	83
23. <i>Encreuament de dades</i>	62		
24. <i>L'informe final</i>	63		
25. <i>Persona conscient</i>	64		
26. <i>Persona competent</i>	65		
27. <i>Persona compromesa</i>	66		
28. <i>Persona compassiva</i>	67		
29. <i>Persona creativa</i>	68		
30. <i>Les 10 conclusions més importants</i>	69		
31. <i>Recomanacions</i>	74		

Agraiments

Per la possibilitat de viure aquest moment històric, volem donar les gràcies...

A tots els educadors, jesuïtes i laics, que ens han precedit en les nostres escoles, gràcies per haver-nos deixat traçat el camí de la innovació.

A tots els educadors de Jesuïtes Educació, gràcies pel vostre entusiasme i compromís en trobar cada dia noves respostes als reptes del present.

A tots els alumnes dels vuit centres de la nostra xarxa, gràcies per les vostres idees i per la vostra espontaneïtat i energia, junts estem transformant la realitat.

A totes les famílies, gràcies per la vostra confiança, recolzament i interpel·lació, només fent equip junts podrem arribar ben lluny.

A Ignasi de Loiola i a la Companyia de Jesús que va fundar, gràcies al seu esperit i força que ens inspira a fer de la nostra tasca educativa una vida al servei dels altres.

Títols publicats d'aquesta col·lecció:

01.

Enfoquem l'objectiu

40 consideracions per al canvi educatiu

02.

Preparem el terreny

35 claus per propiciar el canvi educatiu

03.

Formulem l'horitzó

37 fites per somiar el canvi educatiu

04.

Passem a l'acció

35 passes per viure el canvi educatiu

05.

Definim el model pedagògic

37 pilars per fonamentar el canvi educatiu

06.

Repensem la gestió de l'escola

30 estratègies per organitzar el canvi educatiu

07.

Redissenyem els espais de l'escola

35 escenaris per traçar el canvi educatiu

08.

Tastem el somni

32 experiències per viure el canvi educatiu

09.

Avaluem la primera experiència pilot

35 factors per calibrar el canvi educatiu

El quadern

El quadern nou de la col·lecció Transformant l'educació tanca una fase del desplegament de l'Horitzó 2020. Un cop completada, el juny del 2016, l'experiència pilot de la Nova Etapa Intermèdia presentem ara i aquí, dins d'aquesta col·lecció, els resultats de la seva primera avaluació.

Com hem vist en els anteriors lliuraments, a Jesuïtes Educació ens hem aturat, hem reflexionat, hem somiat, ens hem preparat i hem transformat profundament l'escola. Si volem seguir aprenent cal, ara, revisar les nostres accions i analitzar els resultats que se'n deriven. Treballem, doncs, amb rigor i passió per seguir creixent i avançant.

El projecte

Des del 2009, les escoles de Jesuïtes Educació estem portant a terme una experiència de renovació educativa d'ampli abast. És el que nosaltres anomenem Horitzó 2020. Ens hem posat en moviment i amb il·lusió i esforç estem construint, entre tots i en primera persona, una manera diferent de fer escola al segle XXI.

La col·lecció

A l'experiència li cal aturar-se i reflexionar, analitzar allò que ha succeït per planificar millor les properes accions. Així és com plantejarem aquesta col·lecció dirigida per en Xavier Aragay i d'autoria múltiple. Amb la col·lecció Transformant l'educació volem consolidar fites i compartir aprenentatges per seguir millorant amb totes les persones compromeses amb aquesta tasca que avui ha esdevingut imprescindible. És el nostre granet de sorra, la nostra aportació al necessari canvi que requereix l'educació. Cal que tots avancem i cal que compartim il·lusió, inspiració i experiències.

Per a més informació, visiteu el nostre [site](http://h2020.fje.edu) a l'adreça <http://h2020.fje.edu>

Hi trobareu els vídeos, els diaris i tots els quaderns d'aquesta col·lecció disponibles en català, castellà i anglès, així com un espai de participació on podreu fer-nos arribar les vostres aportacions. Us hi esperem! Gràcies!